

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR
DOKTORI ISKOLA

HABILITÁCIÓS TÉZISEK

A kriptoeszközök szabályozásának dilemmái

Halász Zsolt
2025

Tartalom

1. Bevezető gondolatok, kutatási célok	2
2. A kriptoeszközök fogalma, fajtái és lehatárolások	3
2.1 Kriptoeszközök, mint fizetőeszköz alternatívák	3
2.2 Kriptoeszközök, mint értékpapír alternatívák	5
2.3 Egységes fogalom az uniós jogalkotás alapján.....	8
2.4 A kriptoeszközök a pénz jogi fogalmának tükrében	10
2.4 A kriptoeszközök az értékpapír jogi fogalmának tükrében	14
2.5 A kriptoeszközök elhatárolása a pénztől, az elektronikus pénztől és az értékpapírtól.....	15
3. A kriptoszabályozás magánjogi dilemmái.....	18
3.1 Fogalmi dilemmák.....	18
3.2 Kriptoeszközök az öröklésben és a jogi személyek jogutódlással történő megszűnésében	22
3.3 Kriptoeszközök a társasági jogban	24
3.4 A kriptoeszközök a pénzügyi és befektetési jellegű szolgáltatásokban.....	25
4. A kriptoeszközök uniós szabályozása	26
4.1 Kriptoeszközök a pénzmosás megelőzésére vonatkozó szabályozásban.....	26
4.2 Az uniós kriptoszabályozás alapja: a kriptoeszközök piacairól szóló (MiCA) rendelet	29
5. Szabályozási diszkrepanciák	34
5.1 A kriptoeszközök és az adatvédelmi szabályozás	34
5.2 Ügyfél- és fogyasztóvédelmi eszközök a szabályozásban	36
5.3 Kriptoeszközben történő javadalmazás kérdései	41
5.4 A piaci visszaélések és a piacmanipuláció szabályozása a kriptoeszközök piacán	51
6. Következtetések	53
Irodalomjegyzék	55
Halász Zsolt publikációi a tézisek témájában	65

1. Bevezető gondolatok, kutatási célok

Napjainkra a kriptoeszközök témaköre sokak mindennapi életének részévé, maguk az eszközök pedig tényleges üzleti kereskedés tárgyává, sok esetben befektetések célpontjává váltak. A legelső ilyen eszköz, a Bitcoin 2009-es megjelenése óta a kriptoeszközök száma exponenciálisan növekszik, világuk egyre változatosabbá válik. 2025 májusában napi szinten több tízezer millió ilyen eszköz jön létre, számuk összességében meghaladja a 15 milliót¹. Ezen új eszközök jogi szempontból is érzékelhető változásokat indukálnak: megjelentek például általuk az „okos-szerződések”, újfajta formában megjelenő (blokkláncon nyilvántartott) értékpapírokkal találkozhatunk és számos további változás is megjelent a pénz, a pénzügyi eszközök, a befektetési ügyletek és ezek szabályozása terén. Ezen eszközök létrehozása, kibocsátása ugyanakkor nem valamely állami akarat alapján történik, hanem magán fejlesztők, projektgazdák által és bár sok hasonlóság látszik a pénz illetve az értékpapírkibocsátás folyamatával, a szabályozási háttér lényegesen elkülönül ezektől azon országokban is, ahol egyáltalán létezik valamilyen szabályozás. Az általános jogi szabályozási témakörök mellett nem kevésbé releváns téma a kriptoeszközökkel kapcsolatos adózási kérdések megjelenése is. A kriptoeszközökkel kapcsolatos sokrétű kutatásom során arra fókuszáltam, hogy ezen új eszközkategória jelentette kihívások, kockázatok, veszélyek milyen területeken és milyen szabályozási válaszokat igényelhetnek.

A kriptoeszközök felhasználási céljait és rendeltetésüket tekintve egyre színesebbé válnak és az állami szabályozási válaszok is folyamatosan alakulnak, bár ebben jelentős eltérések vannak a világ országai között. Az első kriptoeszközök megjelenése óta eltelt másfél évtizedben a jogalkotásnak szembesülnie kellett azzal, hogy ez valójában nem egy egységes eszközkategória, hanem egymástól sokszor jelentősen eltérő rendeltetésű eszközöket hoznak létre a fejlesztőik. Közülük számos olyan van, amely inkább fizetési műveletek során hasznosítható, míg mások inkább az értékpapírokkal mutatnak hasonlóságot. Megint másokat ettől is eltérő célokkal hoztak létre. Nagyon eklektikus tehát a kép, az eszközök csoportja, amely a szabályozás tárgya lenne. Ennek okán még a kriptobarát államok jogalkotása sincs könnyű helyzetben, ha hatékony és jól működő jogi keretek megalkotására törekszik.

Kutatásaim során e kiinduló ponttal különösen azt vizsgáltam, hogy a kriptoeszközök jogi fogalma miként határozható meg hatékonyan, melyek azok a témakörök, amelyek szabályozási válaszokat igényelnek, az eddig megszületett szabályozási példák mennyiben tekinthetők elegendőnek, továbbá mely témakörök igényelnek további jogalkotási válaszokat.

¹ Forrás: www.coinmarketcap.com

2. A kriptoeszközök fogalma, fajtái és lehatárolások

A kriptoeszközök megjelenése alapvetően alakította át a pénzügyi rendszerről és e rendszer szabályozásáról alkotott képünket, az újfajta és a hagyományostól, a megszokottól eltérően működő eszközfajta létrejöttével. Az elmúlt évtizedben számos vita övezte azt a kérdést, hogy az új és decentralizáltan működő eszközök, miként illeszthetők be a hagyományos pénzügyi és jogi fogalomrendszerünkbe.

A fogalomhasználat tekintetében mára a kriptoeszköz, mint gyűjtőfogalom általánossá vált. Láthatjuk azonban, hogy a témával foglalkozó szervezetek, intézmények illetve egyes jogszabályi rendelkezések sokáig nem voltak egységesek abban, hogy pontosan mit tekintünk ilyen eszköznek, illetve ezen eszközöknek sokáig nem alakult ki egységes elnevezése.

Az első kriptoeszköz 2009-es megjelenését követő bő évtizedben még nem létezett egy általános, kijegecesedett, mindenki által használt és elfogadott fogalom és nem létezett egy általánosan alkalmazott jogi szabályozási rendszer sem. Noha a különböző szabályozási eszközök sok esetben ugyanazt próbálják szabályozni, gyakran egymástól különböző fogalmakat használnak. Így láthattunk a kezdeti kriptovaluta, kriptopénz, virtuális pénz, virtuális fizetőeszköz fogalmak mellett a később megjelent szabályozó eszközökben virtuális eszközöket, kriptoeszközöket, illetve ha egyes állami szabályozásokba is betekintünk, találkozhatunk többek között a kriptoérték vagy a virtuális pénzügyi eszköz fogalmakkal is.

2.1 Kriptoeszközök, mint fizetőeszköz alternatívák

Az Európai Bankhatóság (EBH) és az Európai Központi Bank (EKB) a kriptoeszközök megjelenését követően, mint egyfajta magánkibocsátású, a központi bankok által kibocsátott fizetőeszközök alternatívájaként megjelenő pénzekre tekintett a virtuális-, illetve kriptopénzekről szóló dokumentumaiban.

Az EBH 2014-ben kiadott véleményében a virtuális pénzeket illetve virtuális fizetőeszközöket definiálja akként, hogy azok valamely érték digitális megjelenései, amelyeket soha nem bocsátott ki központi bank vagy bármilyen egyéb hatóság, nincsenek összefüggésben a valódi pénzek értékével, de természetes vagy jogi személyek elfogadják fizetőeszközként, továbbá elektronikusan tárolhatók, átruházható és elektronikus kereskedés tárgyai lehetnek². Hasonló meghatározást találunk az EKB 2014-ben készült elemzésében is, amelyben az EKB kiemeli, hogy a virtuális fizetőeszközök se nem szabályozottak, se nem felügyeltek, és ezáltal használóik

² EBA Opinion on 'virtual currencies' EBA/Op/2014/08 4 July 2014

nem részesülhetnek abban a jogi védelemben az átválthatóság, a betétbiztosítás, vagy egyéb kockázatok csökkentése tekintetében, mint a hagyományos pénzek használói³.

Az EBH a 2019-ben, az Európai Bizottság számára készített jelentésében⁴ már nem pusztán a virtuális/kripto pénzek, hanem a kriptoeszközök fogalmát, mint egy a korábbiaknál jóval tágabb kategóriát használja. E jelentésben megfogalmazott definíció szerint a kriptoeszközök a magánvagyon egy fajtája,

- amelyek vélt vagy bennük rejlő értékük részeként elsősorban a kriptográfiától és az elosztott főkönyvi technológiától függenek (az EBH rámutatott arra is, hogy a kriptoeszközöknek számos fajtája létezik, amelyek általában az elosztott főkönyvi technológia alkalmazásával működnek);
- amelyeket soha nem bocsátott ki vagy garantált vagy állami hatóság, továbbá
- amelyek csereeszközként, és/vagy befektetési célra, és/vagy termékekhez illetve szolgáltatásokhoz való hozzáférésre szolgálnak.

Elemzéseiben az EKB is rámutatott, hogy nincs általános, nemzetközi egyetértés abban, hogy mit értünk kriptoeszköz fogalom alatt. A kriptoeszköz kifejezés az EKB értelmezésében minden olyan digitális formában rögzített eszközt jelöl, amely nem jelent sem pénzügyi követelést, sem pénzügyi kötelezettséget bármely természetes vagy jogi személlyel szemben, és amely nem testesít meg tulajdonjogot valamely szervezettel szemben. Elemzéseiben az EKB is figyelembe veszi az elosztott főkönyvi technológia szerepét a kriptoeszközök létrejöttében, elismeri ezek különböző fentebb említett fajtáit, azonban rámutat arra is, hogy önmagában az újszerű technológia nem elégséges arra, hogy ezen eszközöket egy önálló eszközosztályként kategorizálja. Kiemeli ugyanakkor, hogy a kriptoeszközök nem minősülnek központi vagy kereskedelmi bank által létrehozott (kibocsátott) pénznek, nem tekintendők elektronikus pénznek⁵ sem (amennyiben a kibocsátóval szemben képviselnek valamilyen követelést), nem esnek az EU pénzforgalmi szabályozásnak (PSD2⁶) hatálya alá, továbbá a MIFID irányelv⁷ alapján nem tekinthetők pénzügyi eszköznek sem (azonban egyes származtatott ügyletek

³ European Central Bank: Virtual currency Schemes – further analysis, European Central Bank, February 2015

⁴ EBA Report with advice for the European Commission on crypto assets, 9 January 2019

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/110/EK irányelve (2009. szeptember 16.) az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 267., 2009.10.10., 7—17. o.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2366 irányelve (2015. november 25.) a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és a 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről HL L 337., 2015.12.23., 35—127. o.

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/65/EU irányelve (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról, HL L 173., 2014.6.12., 349—496. o.

alapjául szolgálhatnak). Az EKB kiemeli, hogy mivel a kriptoeszközök értékét nem védi semmilyen monetáris hatóság, pénzként sem használhatók, hiszen volatilitásuk okán nem alkalmasak értéktárolásra, fizetésieszközként való alkalmazásuk is célszerűtlen, elszámolási eszközként való használatuk pedig rendkívül nehéz⁸.

A központi banki szabályozáshoz kapcsolódóan indokolt kitérni a Nemzetközi Fizetések Bankja (Bank of International Settlements – BIS) által használt fogalommeghatározásra is,⁹ amely digitális fizetőeszköznek nevezte ezen eszközöket és részletesen meghatározta ezek fő jellemzőit. A digitális fizetőeszközöket a BIS határozottan eszköznek (vagyonelemnek) tekinti, amelynek értékét a kereslet és kínálat határozza meg, fogalmilag hasonlóan más árukhoz, vagy az aranyhoz, azonban ezen eszközök nem rendelkeznek saját belső értékkel.

2.2 Kriptoeszközök, mint értékpapír alternatívák

Egyes kriptoeszközök értékpapír-alternatíva jellege azzal kapcsolatban merül fel, hogy számos közülük rendeltetésük szerint elsősorban nem pénz/fizetőeszköz funkciót lát el, hanem megvásárlói számára befektetési, a kibocsátó számára pedig külső forrásbevonási eszközként működnek.

Az Európai Unióban az az értékpapírpiazi felügyeleti rendszer központi intézménye, az *Európai Értékpapír-piaci Hatóság* (European Securities and Markets Authority – ESMA) szerint a kriptoeszközök esetében az uniós jogi szabályozás két tekintetben lehet releváns: egyrészt a pénzmosás elleni szabályozás terén (erről részletesebben alább írunk), másrészt pedig abban a kérdésben, hogy a MIFID II irányelv alapján ezen eszközök pénzügyi eszköznek (értékpapírnak) tekintendők-e. Az ESMA által vizsgált értékpapírijogi kérdések alapvetően arra irányulnak, hogy a kriptoeszközök, pontosabban egyes kriptoeszközök értékpapírnak minősülhetnek-e, illetve a kriptoeszköz nyilvános kibocsátása (*initial coin offering* – ICO) esetében az értékpapír kibocsátásra vonatkozó szabályokat kell-e alkalmazni. Az ESMA álláspontja szerint e kérdéseket nem lehet általánosan eldönteni, hanem egyedileg kell vizsgálni, hogy az egyes kriptoeszközök a MIFID II értelmében pénzügyi eszköznek (értékpapírnak) minősülnek-e, és ennek következtében a kibocsátásra vonatkozó szabályok mennyiben alkalmazandók. Amennyiben valamely eszköz átruházható értékpapírnak minősül,

⁸ ECB Crypto-Assets Task Force: Crypto-Assets: Implications for financial stability, monetary policy, and payments and market infrastructures No 223 / May 2019

⁹ Bank of International Settlements, Committee on Payments and Market Infrastructures: Digital Currencies, November 2015

akkor a Prospektus rendelet¹⁰ szabályait alkalmazni kell az eszköz nyilvános kibocsátására, valamint az Átláthatósági irányelv¹¹ szabályait az eszközök kibocsátóira. Amennyiben egy kriptoeszköz átruházható értékpapírnak minősül ezen eszközökkel kapcsolatos szolgáltatások befektetési szolgáltatásnak minősülnek, egy a szolgáltatásokra és az eszközökkel való kereskedelemre a MIFID II irányelvet és a MIFIR rendelet¹², a piaci visszaélések megakadályozására és szankcionálására pedig a vonatkozó MAD irányelvet¹³ és MAR rendelet¹⁴ kell szintén alkalmazni.

Az európai értékpapírfelügyeleti megközelítéshez sok tekintetben hasonlít, de annál még határozottabb az Egyesült Államok értékpapírfelügyeleti hatóságának (*US Securities and Exchange Commission* – SEC) álláspontja a kriptoeszközök megítélése tekintetében. A SEC e kérdést feladat- és hatáskörének megfelelően értékpapírszabályozási és befektetési szabályozási szemszögből vizsgálja. Ennek okán egyes dokumentumaiban esetenként kriptopénzeket¹⁵, máskor azonban digitális eszközöket¹⁶ említ, hasonlóképpen az Egyesült Államok elnökének a digitális eszközök felelős fejlesztéséről szóló 2022 március 9-én kiadott rendeletéhez¹⁷. A SEC nem az elnevezésre helyezi a hangsúlyt, hanem arra, hogy a vizsgált újfajta, az elosztott főkönyvi technológián alapuló digitális eszköz működése és/vagy kibocsátása az Egyesült Államok szövetségi szabályozása¹⁸ alapján értékpapírnak illetve értékpapír kibocsátásnak minősül-e vagy sem. E kérdés azért merül fel, mert az USA hivatkozott értékpapír törvénye¹⁹ 5. §-a nagyon általánosan határozza meg az értékpapír fogamát: az „értékpapír” kifejezés bármely kötvényt, részvényt, (...) vagy általában bármely, általában „értékpapírnak” nevezett

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1129 rendelete (2017. június 14.) az értékpapírokra vonatkozó nyilvános ajánlattételkor vagy értékpapíroknak a szabályozott piacra történő bevezetésekor közzeendő tájékoztatóról és a 2003/71/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről HL L 168., 2017.6.30., 12—82. o.

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/109/EK irányelve (2004. december 15.) a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátóival kapcsolatos információkra vonatkozó átláthatósági követelmények harmonizációjáról, HL L 390, 2004.12.31., 38. o.

¹² Az Európai Parlament és a Tanács 600/2014/EU rendelete (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól és a 648/2012/EU rendelet módosításáról, HL L 173., 2014.6.12., 84—148. o.

¹³ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/57/EU irányelve (2014. április 16.) a piaci visszaélések büntetőjogi szankcióiról (piaci visszaélésekről szóló irányelv) HL L 173., 2014.6.12., 179—189. o.

¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 596/2014/EU rendelete (2014. április 16.) a piaci visszaélésekről (piaci visszaélésekről szóló rendelet), valamint a 2003/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2003/124/EK, a 2003/125/EK és a 2004/72/EK bizottsági irányelv hatályaon kívül helyezéséről, HL L 173., 2014.6.12., 1—61. o.

¹⁵ SEC Chairman Jay Clayton’s Statement on Cryptocurrencies and Initial Coin Offerings, December 11, 2017, https://www.sec.gov/news/public-statement/statement-clayton-2017-12-11#_ftnref8

¹⁶ Securities and Exchange Commission (SEC) keresete a Ripple Labs Inc. ellen <https://www.sec.gov/litigation/complaints/2020/comp-pr2020-338.pdf>

¹⁷ <https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/presidential-actions/2022/03/09/executive-order-on-ensuring-responsible-development-of-digital-assets/>

¹⁸ Különösen: Section 2(a)(1) of the Securities Act of 1933, Section 3(a)(10) of the Securities Exchange Act of 1934, Section 2(a)(36) of the Investment Company Act of 1940, Section 202(a)(18) of the Investment Advisers Act of 1940.

¹⁹ Securities Act of 1933

részesedést vagy eszközt, vagy a fentiek bármelyikére vonatkozó kamat- vagy részesedési igazolást jelenthet. Ennek okán, valamely eszköz értékpapír jellegének a megítélésére a SEC és a bíróságok a *Howey-ügyben*²⁰, több, mint 70 évvel ezelőtt kimunkált tesztet alkalmaznak. A Howey-teszt minden szerződésre, konstrukcióra vagy tranzakcióra alkalmazandó, függetlenül attól, hogy az rendelkezik-e az értékpapírokra jellemző tulajdonságokkal. A teszt nem pusztán magának az eszköznek a formáját és szerződéses feltételeit vizsgálja, hanem a digitális eszköz tartalmi jellemzőit is, így az ajánlattétel, az értékesítés vagy viszonteladás módját is (amely magában foglalja a másodpiaci értékesítést). Abban az esetben, ha egy eszköz értékpapírnak minősül, azt a Felügyeletnél nyilvántartásba kell vetetni és ehhez az értékpapírról és a kibocsátóról különféle információkat kell a SEC számára átadni. A Howey-teszt elemei a következők:

- 1) pénz befektetése történik-e?
- 2) egy közös vállalkozásba történik-e a befektetés, amelyben a befektetők közös kockázatot vállalnak?
- 3) nyereség ésszerű elvárása mellett történik-e a befektetés?
- 4) a nyereség mások erőfeszítésétől függ-e?

E teszt alapján különösen fontos kérdésben kell a bíróságnak végleges döntést hozni a jelenleg is folyamatban lévő Ripple-ügyben is, ahol a SEC azért nyújtott be keresetet az XRP token kibocsátó Ripple Labs Inc. ellen, mert álláspontja szerint a Ripple Labs Inc. az értékpapírijogi szabályokat megsértve bocsátotta ki XRP tokenjét, anélkül, hogy azt a SEC-nél regisztrálta volna. A bíróság első fokon csak részben adott helyt a SEC keresetének, azonban a jogorvoslati eljárás még folyamatban van²¹.

Amennyiben egy eszköz tekintetében a Howey-teszt kérdéseire igen a válasz, az eszköz értékpapírnak minősül az Egyesült Államok joga szerint²². Összességében eszerint azok az eszközök, amelyek hagyományos pénzek helyettesítőiként működnek (pl. Bitcoin, Ether), nem minősülnek értékpapírnak, azonban ha valaki pénzt gyűjt valamely kriptoeszköz eladásával és a vevő nyereségre számít abból fakadóan, hogy finanszírozza az eladót, annak projektjét az eszköz megvásárlásával, az jó eséllyel értékpapírnak tekinthető az USA szövetségi értékpapírijoga értelmében.

²⁰ SEC v. W.J. Howey Co., 328 U.S. 293 (1946)

²¹ Securities & Exchange Commission v. Ripple Labs, Inc. 20-cv-10832, Dkt. No. 974; Kálmán, Martin: A kriptoeszközök pereskedési gyakorlata. In: JURA 2024/1. 119-131.

²² N.b. Szemben a magyar szabályozással az eszközök értékpapír jellege nem függ formai kritériumoktól, kizárólag a tartalmi elemek a döntők.

2.3 Egységes fogalom az uniós jogalkotás alapján

Az európai Unióban 2020-ban a Bizottság által előterjesztett javaslatcsomag alapján jelentős jogalkotási lépések történtek mind a pénzmosás megelőzése és megakadályozása, mind pedig a kriptoeszközök szabályozása terén.

E jogalkotási lépések keretében 2023-ban megszületett a pénzáttalásokat és egyes kriptoeszköz-átruházásokat kísérő adatokról szóló (Tfr.) rendelet, valamint a kriptoeszközök piacairól szóló rendelet (MiCA), 2024-ben pedig a pénzmosás elleni szabályozást teljesen új alapokra helyező, a pénzmosás megelőzéséről szóló rendelet (Pmr.).

Ezen új uniós jogszabályok már egységesen a „kriptoeszköz” fogalmat használják szemben a korábbi szabályozási eszközök meglehetősen eklektikus és inkoherens fogalomhasználatával. A kriptoeszköz fogalma alatt az uniós szabályozás érték vagy jog digitális megtestesítőjét érti, amely megosztott főkönyvi technológia vagy hasonló technológia alkalmazásával elektronikusan átruházható és tárolható. A fogalmi meghatározás tehát letisztult: valamely megbízható technológia alkalmazásával, elektronikusan átruházható digitális eszköz, amely valamilyen értéket vagy jogot testesít meg.

A kriptoeszközökön belül a gyakorlat megkülönböztet fizetési, befektetési, használati és hibrid tokeneket, amint arra a svájci pénzügyi felügyelet 2018-as iránymutatása²³ vagy az Európai Bankhatóság fentebb hivatkozott 2019. évi jelentése is rámutatott. A kriptoeszközök körében EBH jelentése ekkor már különbséget tett különböző rendeltetésű tokenek között az alábbiak szerint:

A fizetési tokenek – amelyeket gyakran kriptopénznek vagy coin-nak is neveznek – egyfajta csereeszközként működnek és rendeltetésük áruk valamint szolgáltatások ellenértékének teljesítése, fizetési műveletek végrehajtása. Alapvetően csereeszköz funkcióval rendelkeznek, de sok esetben tartalékképzésre is használják ezeket. Kvázi-pénzként működnek, azonban értékmérő funkcióra egyelőre nem alkalmasak árfolyamuk jelentős volatilitása okán. Legjellemzőbb példák: Bitcoin, Litecoin, Monero.

A befektetési/értékpapír (asset/security) tokenek, amint arra elnevezésük is utal, a hagyományos értékpapírokhoz hasonlítanak. Ennek megfelelően különféle, a kibocsátóval vagy harmadik személlyel szembeni jogokat vagy követelést jelenítenek meg digitálisan, így pl. hitelviszonyt, vagy tőke-, nyereség- vagy jövedelemrészeseledést, szavazati jogot, vagy eszköz feletti rendelkezési jogot. Az értékpapír tokenek piaci kapitalizációja közel 2025

²³ FIINMA (Svájc): Guidelines for enquiries regarding the regulatory framework for initial coin offerings (ICOs), röviden: FINMA ICO Guidelines (2018)

májusában 67 mrd dollárt tesz ki²⁴, amelynek között megjelennek a kötvény és nem kötvény jellegű tokenek, valamint az ún. RWA-k²⁵ is.

A használati (utility) tokenek, amelyek valamilyen szolgáltatáshoz (vagy termékhez) való azonnali vagy a későbbiekben megvalósuló hozzáférést biztosítják és amelyek értéke a hozzáférési jog értékétől függ. Jellemzően nincs csereeszköz funkciójuk, nem biztosítanak tulajdonjogot, de átruházhatók. Leginkább egy kuponhoz hasonlíthatók.

A hibrid tokenek olyan virtuális eszközök, amelyek a használati, a fizetési, és az értékpapír tokenek több tulajdonságát egyszerre testesítik meg.

A kriptoeszközök értéke alapvetően a piaci kereslet-kínálat függvényében alakul. Speciális fajtája azonban a kriptoeszközöknek az eszközök azon csoportja, amit stabil kriptoeszközként (stable coinként) ismerünk. A stabil kriptoeszköz (stable coin-ok) olyan digitális értékegységek, amelyek nem egy adott fizetőeszköz (vagy fizetőeszköz-kosár) egyfajta megjelenései, hanem valamely stabilizáló eszközre támaszkodva, az értékét ahhoz kötve igyekeznek minimalizálni az áringadozásokat a szóban forgó fizetőeszközben kifejezve. A stable coinok értékét biztosíthatja:

- meghatározott összegű hagyományos pénzösszeg letétbe helyezése, és a teljes beválthatóság lehetővé tétele (tokenizált pénzeszköz),
- más hagyományos eszközök letétbe helyezése, és erre való átválthatóság biztosítása,
- más decentralizáltan nyilvántartott kriptoeszközök, valamint
- a felhasználók várakozásai eszközeik jövőbeni vásárló ereje tekintetében, amely nem tesz szükségessé valamely eszköz letétbe helyezését és amelyek eszközök működése teljes mértékben decentralizált (algoritmikus stable coinok)²⁶.

A stable coinok tehát olyan kriptoeszközök, amelyek értékének stabilitását valamely hagyományos (fiat) pénz, vagy hagyományos eszköz (pl. arany, olaj), vagy más kriptoeszköz, vagy algoritmus, vagy a felhasználók várakozása biztosítja. A stable coinok létrejöttének oka és célja a kriptoeszközök árfolyamában tapasztalható volatilitás kiküszöbölése. Bár a stable coinok jellegüket tekintve hasonlóak az elektronikus pénzekhez, e két fogalom azonban nem azonos. Míg az elektronikus pénzek kibocsátása részletesen szabályozott²⁷, a stable coinok

²⁴ Forrás: stomarket.com

²⁵ A tokenizált valós eszközök (RWA-k) olyan blokklánc-alapú digitális tokenek, amelyek fizikai és hagyományos pénzügyi eszközöket, például készpénzt, árukat, részvényeket, kötvényeket, hiteleket, műtárgyakat és szellemi tulajdont képviselnek. A tokenizáció ezen eszközök esetében a hozzáférést és a kereskedelmet könnyíti meg.

²⁶ Dirk Bullmann, Jonas Klemm, Andrea Pinna: In search for stability in crypto-assets: are stablecoins the solution? European Central Bank Occasional Series No 230 / August 2019

²⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/110/EK Irányelve (2009. szeptember 16.) az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, HL L 267, 2009.10.10., 7. o, 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

esetében erről nincs szó. Jogi oldalról nézve fontos jellemzője a stable coinoknak, hogy a mögöttes érték vagy algoritmus nem jelent jogi garanciát a stable coin értékének fenntartására nézve.

2.4 A kriptoeszközök a pénz jogi fogalmának tükrében

Alapvető pénzügyi fogalmainkat a jog nem határozza meg, így nem találunk jogi definíciót olyan mindennapos fogalmainkra, mint például a pénz, vagy az adó.

A pénz fogalmát ezzel szemben részletesen megtaláljuk a közgazdaságtani elemzésekben. Közgazdasági értelemben a pénz megjelenése szorosan összefüggött a munkamegosztás és a specializáció egyre magasabb fokával: a pénz akkor jelent meg, amikor a tevékenységek és termékek cseréjét a tevékenységek eredményének cseréje váltotta fel. Maga a pénz először árupénz (valamely szűkösen rendelkezésre álló áru) formájában jelent meg²⁸.

Közgazdasági értelemben a pénz három alapvető funkciója, amint arra az EKB számos tanulmányában²⁹ is utal a csereeszköz funkció, az elszámolási eszköz funkció, valamint az értékőrző (tartalékképző) eszköz funkció.

A pénz jogi fogalma nyilvánvalóan összefügg közgazdasági funkcióival. A pénz és pénzrendszer jogi fogalma és szabályozása tekintetében az elsődleges kérdés, hogy ki által, miből származik, jön létre a pénz? Az állam hozza-e létre a jogi szabályozás által, vagy spontán jön létre a társadalmi fejlődés folyamatában?³⁰

A jogtudományi álláspontok szerint a pénz jogi értelemben két úton jöhet létre, vagy az állami akarat által (ezt nevezzük állami pénzelméletnek), vagy valamely társadalmi-kereskedelmi gyakorlat keretében (társadalmi pénzelmélet)³¹.

Az állami pénzelmélet³² szerint, azon eszközöket kell pénznek tekinteni,

- amelyet valamely hatályos jogi rendelkezés alapján bocsátottak ki a kibocsátó állam területén,
- amelynek elszámolási egységét a jogi szabályozás meghatározza és
- amely a jogi szabályozás által meghatározott feltételek szerint általános csereeszközként szolgál a kibocsátó államban.

²⁸ Vígvári András: Pénzügy(rendszer)tan, Akadémiai Kiadó, 2008, 74. o.

²⁹ Pl.: Virtual Currency Schemes – further analysis. European Central Bank, February 2015. 23.

³⁰ Nagy Zoltán: A kriptopénzek helye és szerepe a pénzügyi rendszerben. In: Miskolci Jogi Szemle Vol. 14. (2019) No. 2. 5-14.

³¹ Charles Proctor: Mann on Legal Aspect of Money, 7th edition, Oxford University Press, 2012, 15-25. o.

³² Az elmélet megalapozója Georg Friedrich Knapp a Staatliche Theorie des Geldes, Duncker und Humblot, München, 1918 című művével.

Több, mint 400 évvel ezelőtt Jean Bodin az állami szuverenitás kilenc fő eleme egyikeként nevesítette a pénzverés (pénzkibocsátás) jogát, tehát azt nem vizsgálta, hogy miként jött létre a pénz, hanem a pénzkibocsátásra, mint állami monopóliumra tekintett³³.

A 19. században, Max Weber a pénzt közgazdasági értelemben csereeszköznek és forgalmi eszköznek tekintette, amely azonban az állami szabályozás által általános csereeszközből fizetési eszközzé is válik, amely a fő funkciója lesz. Weber szerint az állami akarat, az állami szabályozás által alakul ki a pénz és a legális állami kényszer tartja életben. A modern állam ugyanis fenntartja magának a pénzrendszer szabályozásának, valamint a pénz kibocsátásának monopóliumát. A pénz fő funkciója különböző tartozások kiegyenlítése (e körben elsőként kiemelve az állam felé fennálló adótartozásokat, valamint az állam által teljesítendő a kamattartozásokat)³⁴.

Az állami pénzelmélettel szemben a társadalmi pénzelmélet abból indul ki, hogy valamely kereskedelmi gyakorlat vagy a közbizalom létrehozhat vagy elismerhet bizonyos eszközöket pénzként. Ezen elmélet szerint nem az állami akarat, hanem a társadalmi hozzáállás, elfogadás, tehát a ténybeli valóság a perdöntő elem³⁵. Jogi értelemben, önmagában a társadalmi elfogadottság nem eredményezi valamely eszköz pénzként való jogi elismerését. E kérdés ugyanakkor szorosan összefügg a pénzbe vetett bizalommal, amely ha gyengévé válik, vagy elveszik – különösen egy súlyos inflációs időszakban –, akkor az állami akarat és szabályozás sem képes arra, hogy az államilag elismert eszköz pénzként való alkalmazását elérje³⁶.

Szinte már napjainkban (az 1970-es évek közepén) Friedrich-August von Hayek (Nobel-díjas közgazdász) a magán (a nem valamely állam által kibocsátott) pénz fogalmát járta körül és a pénz fejlődése tekintetében ezt tartotta a helyes irányznak³⁷. Noha a 70-es évek közepén az Hayek által elgondolt magánpénzek létrejötte még nem voltak meg a technológiai lehetőségei, mintegy három évtizeddel később azonban megjelent az első magánpénzként is használható eszköz, a Bitcoin³⁸.

A pénz jogi fogalmának bemutatása mellett szükséges még egy elhatárolást megtennünk, mégpedig a pénz és a hivatalos fizetőeszköz fogalma között. Noha e két fogalmat sok esetben szinonim fogalomként használjuk, valójában a pénz fogalma sokkal tágabb, mint a hivatalos fizetőeszközé. A jogi szabályozásban jellemzően nem a pénz, hanem a hivatalos fizetőeszköz

³³ Jean Bodin: Les six livres de la Republique, Imprimerie de Jean de Tournes, Lyon, 1579

³⁴ Max Weber: Gazdaság és Társadalom 1. Szociológiai kategóriatan. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1987. 92–96., 182–190.

³⁵ Grosschmid Béni: Fejezetek kötelmi jogunk köréből. Grill, Budapest, 1933, 599. o.

³⁶ V.ö.: Arthur Nussbaum: Money In the Law., The Foundation Press, Chicago, 1939.

³⁷ Friedrich August von Hayek: Denationalization of Money, Institute of Economic Affairs, London, 1976

³⁸ Satoshi Nakamoto: Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

fogalmával és szabályozásával találkozunk³⁹, bármilyen elnevezéssel is illesse maga a szabályozás. Pénzt jóformán bárki létrehozhat, a hivatalos fizetőeszköz kibocsátása, elismerése azonban az állam alapvető és kizárólagos joga, (amelyet ugyanakkor az államok a 19. századtól kezdve a központi bankokra ruháztak át)⁴⁰. A modern társadalmakban, konszolidált körülmények között, amikor a gazdasági szereplők ténylegesen alkalmazzák törvényes fizetőeszközt, ez a kettő egybeesik⁴¹.

Hivatalos fizetőeszköz jogi értelemben olyan pénz, amelyet a jogalkotó egy adott ország monetáris rendszertét szabályozó törvényeiben ekként határozott meg. Hivatalos fizetőeszköz csak valamilyen – fizikailag létező – pénz (bankjegy és érme) lehet, de nyilvánvalóan nem minden pénz hivatalos fizetőeszköz. A hivatalos fizetőeszközt az különbözteti meg az ilyen jellemzővel nem rendelkező pénztől, hogy a hivatalos fizetőeszközként elismert pénzt a fizetések teljesítése során mindenki köteles elfogadni abban az országban, ahol kibocsátották, illetve ekként elismerték. Ez önmagában nem zárja ki, hogy magánfelek pénzügyi kötelezettségek teljesítése során más pénznemben való teljesítésben állapodjanak meg, hiszen pl. a magyar a Ptk. szabályai⁴² is diszpozitívak e tekintetben, illet azonban nem lehet egyoldalúan követelni. A valósághoz ugyanakkor az is hozzátartozik, hogy a hivatalos fizetőeszközben (t.i. bankjegyben illetve érmében) történő fizetések aránya csökkenő tendenciát mutat a világ legtöbb országában, és egyre inkább teret nyer a követelések pénzügyi teljesítése a hivatalos fizetőeszköztől való átruházásnak formájában (pl. számlapénz, bankkártyás fizetés, elektronikus pénz).

További lényeges elméleti kérdéseket vet fel e téren a kriptoeszközök megjelenése, különösen egyes kriptoeszközök hivatalos fizetőeszközként való elismerése bizonyos államok által (pl. Bitcoin ilyenként való elismerése El Salvadorban, illetve a Közép-Afriai Köztársaságban). Ha a hivatalos fizetőeszköz fenti meghatározásából indulunk ki, akkor nem kis fogalmi zavarral szembesülünk, ugyanis úgy lett hivatalos fizetőeszközként elismerve az említett államok által, hogy a Bitcoint jogi értelemben a világ államai nem ismerik el pénzként. Ezzel szemben hivatalos fizetőeszközként való alkalmazásából az is következik, hogy pénzként működik és használják. Ebből ugyanakkor az a további kérdés is felmerül, hogy a világ más államai fenntarthatják-e azon álláspontjukat, hogy egy kriptoeszköz nem pénz, ha azt már valamely

³⁹ V.ö. Magyarország Alaptörvénye K) cikk, a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 4. § (2)

⁴⁰ Rosa M. Lastra: International financial and monetary law, Second edition, Oxford University Press, 2015, 15-18.

⁴¹ Gárdos István: A pénz fogalma, Polgári Jog 2016/1.

⁴² Ptk. 6:59. §

ország hivatalos fizetőeszközként elismeri és használja. A logikai válasz álláspontunk szerint egyértelműen nemleges, a gyakorlati azonban erősen kétséges. Formálisan ugyanakkor nem létezik olyan nemzetközi jogi kötelezettség, amely alapján valamely állam köteles lenne más állam hivatalos fizetőeszközét pénzként elismerni.

A pénz jogi természetének vizsgálata során fontos kitérnünk a magánjogi elemek vizsgálatára is. A hazai és külföldi magánjogi szabályozás a pénzt önmagában nem definiálja, ugyanakkor mind a dologi, mind pedig a kötelmi jogban találhatunk bizonyos rendelkezéseket, amelyek azonban sokszor eltérnek egymástól. Magánjogi szempontból a pénzként szolgáló vagyontárgyak természete különböző: a forgalomban levő pénz egy része dologi természetű készpénz (bankjegy és érme), más része viszont követelés jellemzően valamely számlavezető bankkal szemben. E különbségtételnek magánjogi szempontból is jelentősége van, mivel a készpénzre a dologi jog, míg a számlapénzre (követelésre) a kötelmi jog szabályai vonatkoznak. A Ptk. rendelkezése⁴³ alapján a pénzre a dologra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A Ptk. tehát nem tekint dolognak a készpénzt, de a pénz tekintetében a dologi jogi szabályok alkalmazását írja elő, vagyis tulajdonjog tárgya lehet, birtokba vehető, átruházható. Noha a bankszámlapénz a számlatulajdonosnak a számlavezetővel szembeni követelése, és mint ilyen nem dolog, hanem kötelelem tárgya. A fizetésekre vonatkozó kötelmi jogi szabályozás⁴⁴ ugyanakkor a készpénzzel azonosan kezeli, amikor kimondja, hogy a pénztartozást pénz tulajdonjogának a jogosult részére való átruházása vagy a jogosult fizetési számlájára való befizetés vagy átutalás útján lehet teljesíteni. A magánjog vagyon fogalmába mind a dolgok, mind pedig a jogok és követelések is beletartoznak, így a pénz két különböző magánjogi megjelenési formája a vagyon fogalmának részét képezi. Noha formálisan megjelennek különbségek a pénz két magánjogi megjelenési formája között, tartalmi következményei azonban nincsenek e különbségtételnek⁴⁵.

A pénz fejlődése során az elmúlt két évtizedben megjelentek az ún. elektronikus pénzek is és megtörtént ezek uniós és hazai szabályozása. Az elektronikus pénz és az elektronikus pénz kibocsátásának fogalmát Magyarországon a hitelintézeti törvény⁴⁶ (Hpt.) határozza meg. a hazai szabályozás uniós szabályozási háttere az elektronikus pénzről szóló irányelv⁴⁷. Az

⁴³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 5:14. §

⁴⁴ Ptk. 6:42. §

⁴⁵ Gárdos István: A pénz fogalma, Polgári Jog 2016/1.

⁴⁶ A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) 6. § (1) bekezdés 16. pont.

⁴⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/110/EK Irányelve (2009. szeptember 16.) az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, HL L 267, 2009.10.10., 7. o

elektronikus pénzek elszámolási egységei azonosak a hagyományos pénzek (hivatalos fizetőeszközök) elszámolási egységeivel. Jogszabályi definíciója szerint „elektronikus pénz” : a kibocsátóval szembeni követelés által megtestesített, elektronikusan tárolt – ideértve a mágneses tárolást is – monetáris érték (összeg), amelyet pénzeszköz átvételével bocsátanak ki fizetési műveletek teljesítése céljából, és amelyet az elektronikuspénz-kibocsátón kívül más természetes vagy jogi személy is elfogad.

2.4 A kriptoeszközök az értékpapír jogi fogalmának tükrében

A pénz fogalmával szemben az értékpapír fogalma egyértelműbben jelenik meg a jogi szabályozásban. Magyarországon e fogalmat a Ptk. kötelmi jogról szóló Hatodik könyvének Ötödik része határozza meg, amely a kötelemkeletkeztető tényállások között említi az értékpapírt (6:2. §) A Ptk. fogalommeghatározása (6:565. § (1) bekezdése) szerint az értékpapír olyan egyoldalú jognyilatkozat, amely papíralapú okiratként vagy jogszabályban megjelölt más módon létrehozott, rögzített, nyilvántartott és továbbított adatösszességként (dematerializált értékpapírként) a benne foglalt jogot úgy testesíti meg, hogy azt a jogot gyakorolni, arról rendelkezni csak az értékpapír által, annak birtokában lehet.

Az Egyesült Államok szövetségi értékpapír törvénye (Securities Act of 1933) az értékpapír fogalmának meghatározását a hazai szabályozással szemben inkább példálózó jelleggel adja meg és gyakorlati oldalról közelíti meg: „(...) in general, any interest or instrument commonly known as a 'security' ”.

Európában a német nyelvterületen a német és az osztrák polgári törvénykönyvek sem tartalmazzak általános értékpapír definíciót, azonban a svájci Kötelmi jogi törvény (Obligationsrecht) a magyar szabályozáshoz nagyon hasonló definíciót ad az értékpapírra nézve, amely szerint „értékpapír minden olyan okirat, amelyhez egy jog oly módon kapcsolódik, hogy az okirat nélkül nem érvényesíthető és nem ruházható át másokra”⁴⁸.

A magyar és a svájci értékpapír-fogalom tartalmi eleme, hogy egyoldalú nyilatkozatként jogot úgy testisít meg, hogy azt gyakorolni, arról rendelkezni csak az értékpapír által, annak birtokában lehet. Formai szempontból az értékpapírok eredetileg papíralapú okiratként jelentek meg, majd később, a számítástechnikai eszközök elterjedésével megjelentek a dematerializált értékpapírok – értékpapírszámlán nyilvántartott elektronikus adatként nyilvántartott értékpapírok – is. A kriptoeszközök létrejöttét lehetővé tevő technológiai újítások, a blokklánc és az elosztott főkönyvi technológia ugyanakkor egy új értékpapír nyilvántartási rendszer

⁴⁸ Bundesgesetz vom 30. März 1911 betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht), Art. 965

bevezetését is lehetővé teszi. Számos országban (pl. Németország, Svájc, Luxemburg, Franciaország, Olaszország, Szingapúr) a papír alapú okiratként és a dematerializált formában megjelenő értékpapírok mellett lehetőség van elosztott főkönyv alapú értékpapírokat is kibocsátani.

Bármelyik ország szabályozását is vizsgáljuk, értékpapír-fogalma diszpozitív, nem pusztán azon okiratokat tekintik a szabályozások értékpapírnak, amelyeket valamely jogszabály ekként meghatároz, hanem azon okiratok is értékpapírnak tekintendők (nem nevesített értékpapírok), amelyek általában megfelelnek a törvényben definiált, vagy a joggyakorlatban kialakult értékpapír fogalomnak.

A magyar magánjogi szabályozás egyértelműen egy formális értékpapír fogalom talaján áll. Fentebb láthattuk azonban, hogy más országokban, így például az Egyesült Államokban a tartalmi kérdéseknek van elsőbbségük e tekintetben (is) a formai kötöttségekkel szemben.

Valamely eszköz értékpapír mivoltának itthon és külföldön egyaránt abban a tekintetben van különös jelentősége, hogy az adott eszközre alkalmazni kell-e az értékpapírtörvény – elsősorban befektetővédelmi célú – rendelkezéseit többek között a kibocsátás, az ajánlattétel, a piacfelügyelet, az engedélyezés/nyilvántartásba vétel, stb. területén. Ennek az értékpapír jellegű tokenek létrehozása és értékesítése tekintetében van jelentősége a kriptoeszközök körében.

2.5 A kriptoeszközök elhatárolása a pénztől, az elektronikus pénztől és az értékpapírtól

A pénz és az értékpapír jogi definíciójának hiányosságai, illetve a definíciós különbségek nem teszik egyszerűvé a kriptoeszközök elhatárolását a hozzájuk sok tekintetben hasonló hagyományos pénztől illetve értékpapíroktól.

A kriptoeszközök körében bemutatott különböző rendeltetésű tokeneket elemezve leginkább arra érdemes fókuszálni, hogy milyen hasonlóságok és különbségek fedezhetők fel egyrészt a fizetési tokenek valamint a hagyományos pénzek, másrészt az értékpapír/eszköz tokenek és az értékpapírok között.

A hagyományos – államok illetve jegybankok által kibocsátott – pénzek, valamint a fizetési tokenek elhatárolása terén szükséges visszatekintenünk a pénz jogi fogalmával kapcsolatos elméletek (állami és társadalmi pénzelmélet) egymást elvileg kizáró, de valójában mégis együtt élő jelenségére. Láthattuk, hogy a társadalmi pénzelmélet alapján valójában bármilyen – szűkösen rendelkezésre álló, homogén és könnyen felismerhető – eszköz pénzként működhet, ha azt a társadalom ilyenként elfogadja és használja. Ezen elmélet alapján elvileg a fizetési tokenek is működhetnek pénzként. (Az a kérdés, hogy a fizetési tokenek bármelyike ténylegesen betölti-e a pénz valamennyi gazdasági funkcióját, a jogi megközelítést nem

befolyásolja). A Bécsi Vételi Egyezmény értelmezése kapcsán Király Miklós például az áru/Bitcoin csereügyletekben az áruért adott Bitcoint pénznek tekinti⁴⁹.

Az állami pénzelmélet ugyanakkor azt emeli ki, hogy csak és kizárólag azt az eszközt lehet pénznek tekinteni, amelyet valamely állami szabályozás ekként deklarál. Ténylegesen azonban az állami szabályozások nem egyszerűen valamely eszköz pénz mivoltát határozzák meg, hanem a világ valamennyi állama azt szabályozza, hogy az adott államban mi a hivatalos fizetőeszköz⁵⁰, amely szükségszerűen valamilyen pénzként működő eszköz lehet⁵¹, illetve a világ államai más államok által használt hivatalos fizetőeszközöket, mint kötelezettségek ellenértékének kiegyenlítésére szolgáló pénz használatát szabályozzák (engedélyezik, tűrik tiltják). Egyszerű példa minderre, hogy Magyarország hivatalos fizetőeszköze a forint, de jelenleg sem devizajogi, sem magánjogi⁵² szabályozás nem állít fel korlátot arra nézve, hogy pénztartozást kizárólag forintban lehetne kiegyenlíteni Magyarországon. Egészen szinte napjainkig ugyanakkor olyan helyzet nem állt elő, hogy valamely állami szabályozás olyan nem állami kibocsátású eszközt ismerne el pénzként, amely semmilyen más államban nem hivatalos fizetőeszköz. Mindebből következően, mivel a magánszférában létrehozott fizetési tokenek napjainkig nem minősültek hivatalos fizetőeszköznek sehol, ennek következtében pénzként sem értelmezhetők az állami pénzelmélet keretei között.

E kérdéskört azonban jelentősen megbonyolította, hogy 2021-ben El Salvador hivatalos fizetőeszközként ismerte el a Bitcoint, és egy évvel később a Közép-Afrikai Köztársaság is hasonló döntést hozott, amely által egy – történetesen a legismertebb és legelterjedtebb – fizetési token lett hivatalos pénznem és ezáltal szükségszerűen pénz is az említett országokban. Noha e döntés eddig mindössze két és a világgazdaságban kevésbé jelentékeny állam döntése és szabályozása, hatása azonban jogi tekintetben is mesze túlmutat e kis országok határain, tekintettel arra, hogy a hivatalos fizetőeszközként való elismeréssel elveszik az a logikai hivatkozási alap, hogy a szóban forgó kriptoeszköz sehol nem hivatalos fizetőeszköz. Más oldalról nézve azonban, mindez jogi kötelezettséget nem keletkeztet a világ többi államára nézve, hogy a hivatalos fizetőeszközzé tett Bitcoint ők is pénznek tekintsék.

⁴⁹ Király Miklós: A Bécsi Vételi Egyezmény és a Bitcoin, In: *Studia in honorem Lajos Vékás*, HVG-ORAC, 2019, 154-161.

⁵⁰ V.ö. pl. Magyarországon: Alaptörvény K) cikk, Franciaországban: Code monétaire et financier Article L111-1

⁵¹ Megjegyzendő, hogy a világ államainak döntő része saját fizetőeszközt használ, vannak azonban olyan országcsoportok, amelyek közös pénzügyi rendszert működtetnek (ennek legismertebb példája a Gazdasági és Monetáris Unió, az Euro-zóna Európában, illetve a CFA Frankot működtető Közép-afrikai országok csoportja), illetve olyan állam is létezik, amely valamely más állam hivatalos fizetőeszközét használja sajátjaként (pl. Montenegró), illetve egy országban belül, akár földrajzilag is elkülönülve egynél több különböző hivatalos fizetőeszköz használatára is sor kerülhet (pl. Kína esetében a jüan, a hong-kongi dollár és a makaói pataca).

⁵² V.ö. Ptk. 6:42. §

A kriptoeszközök – különösen a fizetési tokenként működő eszközök – sok szempontból hasonlítanak az elektronikus pénzhez is, azonban mind fogalmi szempontból mind pedig a kibocsátási technológiájuk tekintetében különböznek egymástól, noha mindkettő működésének az elektronikus környezet, a digitális technológia az alapja. Míg elektronikus pénzek elszámolási egységei azonosak a hagyományos pénzek (hivatalos fizetőeszközök) elszámolási egységeivel, addig a kriptoeszközök elszámolási egységei ezzel szemben ettől különböznek. Az elektronikus pénzt mindig – hagyományos – pénzeszköz átvétele ellenében bocsátják ki, amit más személyek is elfogadnak. Az elektronikus és a hagyományos pénz monetáris egysége és értéke megegyezik. A kriptoeszközök monetáris egysége és értéke, elszámolása ezzel szemben általában nem függ attól a hagyományos pénztől, vagy más kriptoeszköztől, amelyről egy adott pillanatban az átváltás történt. Léteznek ugyanakkor elektronikuspénz tokenek, amelyekre az előbbi megállapítás nyilvánvalóan nem alkalmazható, hiszen azok értéke közvetlenül kötődik valamely hivatalos fizetőeszköz értékéhez⁵³.

Az értékpapírok és az értékpapír tokenek elhatárolása egyszerűbben megfogható, noha általános definíció alkotása itt sem lehetséges. Formális szempontból nézve, Magyarországon például, ha valamely eszköz nem nyomtatott okirati formában, vagy dematerializált értékpapírként létezik és működik, akkor nem értékpapír. Egyes fentebb már említett országok szabályozása ugyanakkor már ismeri harmadik lehetőségként az elosztott főkönyvön nyilvántartott értékpapírokat is, tehát önmagában az értékpapír megjelenési formája nem minden esetben lehet perdöntő. Felügyeleti és jogérvényesítési szempontból ennek okán sokkal inkább célravezető az értékpapír tartalmi elemeinek meglétét vizsgálni, amit azt fentebb az európai ESMA és az amerikai SEC gyakorlatában láthattuk. Az olyan szabályozási és felügyeleti gyakorlat, amely esetlegesen csak formai szempontok alapján kategorizál, illetve definiál, komoly hiányosságokhoz vezethet a befektetővédelem terén. Az Európai Bíróság Hedqvist ítélete⁵⁴ a Bitcoin tekintetében kimondta ugyan, hogy az egyértelműen nem tekinthető értékpapírnak, e megállapítás azonban nem értelmezhető automatikusan kiterjesztve a többi sok ezer kriptoeszközre. E kérdést mindig esetről esetre kell vizsgálni.

A kriptoeszközök jogi megítélése, kategorizálása tekintetében egyelőre nem született általános kérdéseket eldöntő ítélet az Európai Unió Bíróságán (EUB), de a Bíróság a fenti megközelítést alkalmazza a Hedqvist-ítéletében, amely a Bitcoin természetét annak felhasználási lehetőségeiből levezetve vizsgálja. Az EUB említett egyetlen releváns ítélete egy adóügyben született, amely alapkérdése a Bitcoin hagyományos pénzre történő átváltása áfa-

⁵³ V.ö. MiCA rendelet 48-58. cikkei

⁵⁴ C-264/14. Skatteverket v David Hedqvist, ECLI:EU:C:2015:718, 55.,

mentességének megítélése volt. Ebben a kontextusban a Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a Bitcoin nem tekinthető birtokba vehető dolognak, azonban az azt elfogadó gazdasági szereplők közötti közvetlen – szerződéses – fizetőeszköznek minősül. A Bíróság nem tekintette vitatottnak, hogy a Bitcoinnak nincs más célja, mint az, hogy fizetőeszközként használják, és e tekintetben egyes gazdasági szereplők elfogadják azt, továbbá kétségtelennek tekintette, hogy nem tekintendő sem jogi személyek feletti tulajdonjogot megtestesítő, sem hasonló jellegű értékpapírnak⁵⁵ sem. Fontos kiemelni, hogy a Bíróság e megállapításai nem terjeszthetők ki automatikusan valamennyi kriptoeszközzre. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a Bíróság e jogértelmezése nincs összhangban az EU monetáris hatósága, az EKB fent bemutatott felfogásával a kriptoeszközök pénzként (fizetőeszközként) való elismerése tekintetében.

Az Egyesült Államok bíróságai ítéleteinek indokolásai ugyanakkor szintén a Bitcoin pénzként való használhatósága mellett foglaltak állást.

SEC v. Shavers ügyben⁵⁶ (2013) a bíróság rámutatott, hogy „egyértelmű, hogy a Bitcoin pénzként használható. Használható áruk vagy szolgáltatások vásárlására, és egyéni megélhetési költségek kifizetésére is. A Bitcoin egyetlen korlátja az, hogy azokra a helyekre korlátozódik, amelyek elfogadják fizetőeszközként. Ugyanakkor át is lehet váltani hagyományos valutákra, például amerikai dollárra, euróra, jenre és jüanra.”

United States v. Ulbricht (Silk Road) ügyben⁵⁷ (2014) a bíróság azt emelte ki, hogy „a Bitcoinok értéket hordoznak – ez a céljuk és funkciójuk – és csereeszközként működnek. A Bitcoinok törvényes fizetőeszközzre cserélhetők, legyen az amerikai dollár, euró vagy más valuta. Ennek megfelelően ez az érv [hogy a Bitcoin nem pénz] nem állja meg a helyét”.

3. A kriptoszabályozás magánjogi dilemmái

3.1 Fogalmi dilemmák

A kriptoeszközök elhelyezése a magánjog fogalmi rendszerében nem könnyű feladat. Elsődleges kérdésként adódik, hogy dologi vagy kötelmi jogi fogalomként tekintünk-e ezekre az eszközökre. A kérdésnek nem csak tisztán magánjogi, hanem adójogi szempontból is jelentősége van és a számviteli elszámolásokban is komoly problémákat okoz ezen eszközök megfelelő jogi kategorizálásának hiánya.

⁵⁵ C-264/14. Skatteverket v David Hedqvist, 24., 42., 52., 55.,

⁵⁶ Securities and Exchange Commission v. Trendon T. Shavers and Bitcoin Savings and Trust, Case No. 4:13-CV-416, <https://casetext.com/case/sec-exch-commn-v-shavers-1>

⁵⁷ United States v. Ulbricht. 2014. 31 F. Supp. 3d 540 (S.D.N.Y. 2014). <https://casetext.com/case/united-states-v-ulbricht-11>.

A magyar Ptk. Dologi jogról szóló Ötödik könyve a dolog fogalmát nem határozza meg, hanem azt szabályozza, hogy mi lehet tulajdonjog tárgya (a birtokba vehető testi tárgyak), továbbá kimondja, hogy a dologra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a pénzre, az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre. Tekintettel arra, hogy a kriptoeszközök nem testi tárgyak, és nem tekinthetők sem pénznek (itt figyelmen kívül hagyva a Bitcoin salvadori szabályozás okán fennálló speciális helyzetét), sem értékpapírnak, sem pedig dolog módjára hasznosítható természeti erőnek, a dologként való minősítésük a hatályos hazai szabályozás alapján nem lehetséges, és az egyetlen osztrák kivételtől eltekintve más országok magánjogi szabályozási rendszerében is hasonló helyzettel szembesülünk.

A magánjogi szabályozásban a kriptoeszközök elhelyezése a dologi jog mellett elvi síkon elképzelhető a kötelmi jog rendszerében is. A kötelmi szabályok körében két elemet fontos kiemelni. Az egyik, hogy a kötelelem fogalma⁵⁸ legalább két személyt feltételez a kötelemben: a jogosultat és a kötelezettet. A kriptoeszközök azonban önmagukban nem foghatók fel kötelemként sem, hiszen a jogosulttal szemben nincs kötelezett. Szemben a fizetési számlakövetelés formájában megjelenő pénzzel, amely a pénz tulajdonosának, mint jogosultnak követeléseként fogható fel a számlavezető bankkal szemben, a kriptoeszközök esetében alapesetben nincs számlavezető, nincs olyan szereplő, aki kötelezettként egy számlavezető bankkal hasonló szerepet töltené be. Valamely kriptoeszköz meghatározott mennyiségéhez a jogosultnak (a tulajdonosnak) hozzáférése van, amely által képes ezekkel rendelkezni, a hozzáférési jogát átruházni. A másik lényeges kötelmi jogi rendelkezés a szerződési szabadság elve (Ptk. 6:59. §), amelynek értelmében a szerződés tartalmát a felek szabadon határozzák meg. A pénztartozás teljesítésére vonatkozó magánjogi szabályok dispozitívak, akkor alkalmazandók, ha a felek másképp nem állapodtak meg. A Ptk. ugyanakkor nem zárja ki, hogy a felek a pénztartozás teljesítésére külföldi fizetőeszközt, vagy ellenértékként akár valamely kriptoeszköz átadását kössék ki. (Más országok magánjogi szabályozásai ebben is hasonló elveket követnek).

A fogalom tisztázása érdekében a hazai szabályozás mellett célszerű áttekinteni néhány más európai ország magánjogi szabályozásának releváns fogalomrendszerét.

A német Polgári törvénykönyv (BGB⁵⁹) 90. §-a magyar Ptk.-hoz hasonlóan szintén csak a testi tárgyakat tekinti főszabályként dolognak. Azonban a 2021-ben elfogadott elektronikus

⁵⁸ 6:1. § A kötelelem kötelezettség a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás teljesítésének követelésére.

⁵⁹ Bürgerliches Gesetzbuch, In der Fassung der Bekanntmachung vom 02.01.2002 (BGBl. I S. 42, ber. S. 2909, 2003 S. 738) zuletzt geändert durch Gesetz vom 23.10.2024 (BGBl. I S. 323) m.W.v. 01.01.2025

értékpapírokról szóló új törvény⁶⁰ (eWpG) azt mondja ki, hogy a BGB 90. §-a értelmében az elektronikus értékpapírok is dolognak minősülnek. Az eWpG kétféle elektronikus értékpapírt szabályoz, a központi nyilvántartású – hagyományos – elektronikus értékpapírt (hazai fogalmaink szerint dematerializált értékpapírt) és a kriptóértékpapírt, amelyet kriptóértékpapír nyilvántartásban tartanak nyilván. Mindkét fajta elektronikus értékpapír tekintetében egyértelműen kimondja a törvény, hogy a BGB 90. §-a alapján dolognak tekintendők⁶¹, ezek azonban nem kriptoeszközök, még akkor sem, ha egyik fajtájuk, a kriptóértékpapír mögött ugyanaz a blokklánc technológia működik. A kötelelem fogalmát a BGB 241. §-a szintén a magyar Ptk. fogalmához hasonlóan határozza meg.

A svájci Polgári törvénykönyv⁶² (ZGB) nem a dolog fogalmát határozza meg, hanem a tulajdonos hatalmának kereteit rögzíti a 641. §-ban, miszerint „aki egy dolognak a tulajdonosa, az a jogrend keretein belül tetszés szerint rendelkezhet vele”. A ZGB megkülönbözteti az ingatlan és az ingó dolog tulajdonjogát. Az ingó tulajdonjog tárgyai természetüknél fogva mozgatható testi tárgyak, valamint a természeti erők, amelyek jogi uralom alá vethetők, és amelyek nem tartoznak az ingatlanhoz (713. §). A svájci szabályozással szinte szó szerint megegyező szabályokat találunk a liechtensteini dologi jogi törvény⁶³ (Sachenrecht) 20. és 171. cikkében.

Japánban a Polgári törvénykönyv⁶⁴ 85. cikke értelmében a szerinti tulajdonjogi szabályozás csak a birtokba vehető tárgyi eszközökre vonatkozik. 2015-ben a Mt. Gox ügyben hozott ítéletében⁶⁵ a tokiói kerületi bíróság megerősítette, hogy a Bitcoin nem minősíthető „dolognak” a polgári törvénykönyv alkalmazásában.

Mindezek alapján a német, a svájci, a liechtensteini vagy éppen a japán magánjog fogalomrendszerében a magyarhoz hasonlóan szintén nem igazán terjeszthető ki a dologfogalom a kriptoeszközökre. Ennek okait a liechtensteini szabályozást előkészítő jelentés össze is foglalta, miszerint egy ilyen módosítás „mélyreható beavatkozást igényelne a tulajdonjogba, mivel számos rendelkezést át kellene írni”, és jogi következményeit „nagyon alaposan” meg kellene fontolni, mivel „a tulajdonjog nemcsak a tulajdonviszonyt szabályozza,

⁶⁰ Gesetz über elektronische Wertpapiere (eWpG) vom 3. Juni 2021 (BGBl. I S. 1423), das durch Artikel 16 des Gesetzes vom 11. Dezember 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 354) geändert worden ist, Stand: Geändert durch Art. 16 G v. 11.12.2023 I Nr. 354

⁶¹ Hasonló szabályozást vezetett be Svájc is 2020-ban: Bundesgesetz zur Anpassung des Bundesrechts an Entwicklungen der Technik verteilter elektronischer Register vom 25. September 2020, Verordnung zur Anpassung des Bundesrechts an Entwicklungen der Technik verteilter elektronischer Register vom 18. Juni 2021

⁶² Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907

⁶³ Sachenrecht (SR) vom 31. Dezember 1922

⁶⁴ Civil Code, Act No. 89 of April 27, 1896

⁶⁵ Tokyo District Court, Plaintiff Z1 v. Mt. Gox Co. Ltd., Case No. 2014 (Wa) 33320, Judgment, 5 August 2015.

hanem az ingatlanokat, a korlátozott dologi jogokat, például a szolgáltatásokat és terheket, valamint a jelzálogjogot és így tovább”. A liechtensteini kormány ehelyett úgy döntött, hogy a „megbízható technológiával” támogatott tokenekben a tulajdonhoz hasonló jogok autonóm rendszerét hozza létre⁶⁶.

A fentiekkel szemben az osztrák Általános polgári törvénykönyv⁶⁷ (ABGB) 285. §-a a dolgok fogalmát akként határozza meg, hogy minden, ami a személytől különbözik és az emberek hasznára szolgál jogi értelemben dolognak minősül⁶⁸. Az ABGB a dolgok körében megkülönbözteti a testi és nem testi tárgyakat, ez utóbbiak körébe sorolva például bizonyos vagyoni értékű jogokat. Ennek megfelelően az ABGB – több, mint 200 éve megalkotott – dologfogalma értelmében a kriptoeszközök egyértelműen dolognak tekintendők. (Amint azonban fentebb láthattuk, hasonló egyértelmű kijelentés sem a hatályos magyar Polgári törvénykönyv sem sok más ország magánjogi szabályai alapján nem tehető.)

Az Egyesült Királyságban, a UK Jurisdiction Task Force of the LawTech Delivery Panel 2019-ben kiadott állásfoglalásában⁶⁹ megállapította, hogy a kriptoeszközök tulajdonjog tárgyai lehetnek és ekként átruházhatók az angol jog alapján. Noha az állásfoglalás önmagában nem rendelkezik jogi kötőerővel, azonban kiadását követően nem sokkal egy angol bíróság egy konkrét jogesetben hozott döntésében ugyanezen álláspontot fogadta el a Bitcoin tekintetében⁷⁰. Hasonló következtetést vonhatunk le az UNIDROIT vonatkozó alapelveiből is, amely szerint a digitális eszközök (mint pl. egy nyilvános blokkláncon nyilvántartott kriptoeszköz) tulajdonjog tárgya lehet⁷¹.

Összeségében tehát azt láthatjuk, hogy a kriptoeszközök – az osztrák véletlen kivételtől eltekintve – a magánjogi törvényi szabályozások alapján egyelőre még nem helyezhetők el egyszerűen a dolgok vagy a kötelek rendszerében. Figyelemmel a kriptoeszközök alapvető jellegzetességeinek minden eddig szabályozott vagyontárgytól (dologtól, jogtól és követeléstől) való lényegi különbségeire az egyértelmű magánjogi meghatározás a legtöbb magánjogi kódex ezirányú módosításával, kiegészítésével valósulhat meg, amelyet meg kell, hogy előzőn a szabályozói döntés arról, hogy dologként vagy követelésként vagy önálló kategóriaként tekint-e ezen eszközökre.

⁶⁶ Report and Application of the Government to the Parliament of the Principality of Liechtenstein concerning the Creation of a Law on Tokens and TT Service Providers (Tokens and TT Service Provider Act; TVTG) and the Amendment of Other Laws, No. 54/2019, 7 May 2019.

⁶⁷ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie, StF: JGS Nr. 946/1811

⁶⁸ Niklas Schmidt: Kryptowährungen und Blockchains, Linde, Wien, 2019, 118. o.

⁶⁹ UK Jurisdiction Taskforce: Legal statement on cryptoassets and smart contracts, November 2019

⁷⁰ AA v. Persons Unknown (2019) EWHC 3556

⁷¹ UNIDROIT Digital Assets and Private Law Principle 2(2), 2023

E bizonytalan jogi helyzet a kriptoeszközökkel kapcsolatos magánjogi jogügyletek megítélésére is kihat. A kriptoeszközök átruházásának jogi megítélése sem egyértelmű, mivel ha dolognak tekintenénk a tulajdonjog átruházásának szabályait, ha követelésnek, akkor pedig az engedményezés szabályait lennének alkalmazandók. A mindennapi gyakorlatban ugyan coinok és tokenek vásárlását illetve eladását említjük, azonban a helyzet jogi megítélése közel sem ilyen egyszerű.

Jelentős előrelépés lenne, ha a magánjogi szabályozás egyértelműen világossá tenné, hogy a kriptoeszközök is dolognak minősülnek, vagy legalább tulajdonjog speciális tárgyai lehetnek, mint például a hagyományos pénz, vagy a dolog módjára hasznosítható természeti erők.

A magánjogi kategorizálás bizonytalanságait félretéve azonban azt is látni kell, hogy a kriptoeszközökkel, illetve ezek által számos olyan jogügylet, illetve ezekre épülő szolgáltatás létezik már, amely sok tekintetben hasonlatos a hagyományos pénzzel, illetve értékpapírral lebonyolított magánjogi ügyletekhez, illetve pénzügyi szolgáltatásokhoz. Ezek körében kiemelhető különösen:

- a kriptoeszközök öröklése,
- tőkejuttatás gazdasági társaság részére kriptoeszközben,
- hitelezés és egyéb finanszírozási ügyletek,
- betétgyűjtés jellegű ügyletek,
- pénzváltás/csereügyletek.

3.2 Kriptoeszközök az öröklésben és a jogutódlással történő megszűnésében

Az öröklés és a jogutódlással történő megszűnés ugyan két egymástól alanyaiban és tárgyában is különböző jogintézmény, lényegük azonban nagyon hasonló: meghatározott vagyonelemek tekintetében a korábbi tulajdonos helyébe természetes személy halála illetve jogi személy megszűnése esetén egy másik személy (jogutód) lép. Tekintettel a folyamat lényegi hasonlóságára e kérdéskört az öröklés tekintetében járom körül, kiemelve, hogy szinte azonos helyzet áll elő jogi személy jogutóddal történő megszűnése esetén is.

Az öröklés esetén abból kell kiindulni, hogy a Ptk. 7:1. §-a alapján az öröklés ipso iure történik, az ember halálával hagyatéka, mint egész száll át az örökösre. A hagyaték fogalma – amelyet sem a Ptk., sem pl. az Európai Öröklési Rendelet (EUÖR)⁷² nem definiál önmagában –, azonban

⁷² Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról,

nem azonos a teljes mértékben a vagyonnal, nem tartoznak ui. bele a személyhez fűződő jogosultságok és a személyes kötelezettségek, vagyis a hagyaték a vagyon általános fogalmánál szűkebb fogalom⁷³. A Ptk. 8:1. § határozza meg a vagyontárgy fogalmát, amely dolog, jog és követelés lehet, tehát a hagyatékban is ugyanezen elemek jelenhetnek meg. Elméleti síkon ez önmagában problémát vethet fel, amint fentebb láthattuk, hiszen a kriptoeszközök egyértelműen egyik kategóriába sem sorolhatók be. Ennek ellenére van értékük (még ha olykor igencsak volatilis is), és ezáltal egy öröklés/jogutódlás esetén ezek megszerzése igencsak releváns kérdésnek tekinthető.

Noha az öröklés ipso iure történik, a hagyaték átadása – jellemzően – közjegyzői eljárás tárgya. Ennek ellenére a közjegyzői gyakorlatban mindeddig jellemzően nem bukkantak fel a kriptoeszközök, mint a közjegyző által az örökösöknek átadandó vagyonelemek. Ennek oka minden bizonnyal a kriptoeszközök működésének technikai sajátosságaiban keresendők.

A tartalmi kérdések mellett lényeges kérdés az örökösök hozzáférése az örökölt kriptoeszközökhöz, tekintettel arra, hogy ebben az esetben nem birtokba vehető dolgok öröklése történik, és a hozzájuk való hozzáférés digitális kulcsok ismeretétől (és kizárólagos birtoklásától) függ alapvetően. E téren az egyszerűbb eset, ha az örökölt eszközök, valamilyen letétkezelő szolgáltatónál vannak elhelyezve. Ebben az esetben a közjegyzői hagyatékátadó végzés alapján hasonlóan történhet a hozzáférés, mint egy bankszámlán kezelt összeghez. E helyzetet is nehezítheti azonban, hogy az említett szolgáltatók sokszor nem az örökös országában működnek és ebben az esetben a vonatkozó nemzetközi magánjogi szabályok – az Európai Unión belül az EUÖR – alapján lehet biztosítani.

A nehezebb helyzet, ha az eszközök egy önálló virtuális pénztárcában vannak tárolva, amelyhez való hozzáférés technikailag attól függ, hogy az örökhagyó a hozzáféréshez szükséges nyilvános és magán kulcsot megosztotta-e az örökösrel (vagy bármilyen módon ezt halála esetére hozzáférhetővé tette-e számára). Más ingóság felkutatásához és hagyatéki leltárba való felvételhez képest fordított dilemmával áll fenn: első sorban nem az ingóság értékének meghatározása okozza a nehézséget, hanem létezésük és darabszámuk igazolása. Abban az esetben, ha e kulcsok az örökös számára nem hozzáférhetők, technikailag nem tud a tárcában tárolt eszközökhöz hozzáférni, tekintettel arra, hogy a kriptoeszközök esetében nincs szükségszerűen olyan közvetítő, szolgáltató, aki az eszközök kiadására kötelezhető lenne,

valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről, HL L 201., 2012.7.27., 107—134. o.

⁷³ Ld. részletesebben: Orosz Árpád: Hetedik könyv – Öröklési jog, in: Wellmann György (szerk.): A Ptk. Magyarázata I/VI. Polgári Jog, Bevezető és Záró rendelkezések, az ember mint jogalany, öröklési jog, Negyedik, átdolgozott, bővített kiadás, HVGORAC, 2021, 226. o.

hanem az eszközök és a hozzáférési jogosultságok nyilvántartása – megfelelő titkosítással – az elosztott főkönyvön történik. Mindezek okán elengedhetetlen, hogy kriptoeszközök örökül hagyása esetére az örökhagyó(k) a számukra megfelelő módon gondoskodjanak arról, hogy haláluk után az örökösök képesek legyenek az eszközökhöz technikailag is hozzáférni. (Ilyen esetben ugyanakkor az eszközök nem igazán jelennek meg a hagyatéki leltárban, hiszen a magánkulcs birtokában formális hagyatékátadás nélkül is biztosított az örökös hozzáférése)⁷⁴.

3.3 Kriptoeszközök a társasági jogban

A társasági jogban a kriptoeszközök szerepe alapvetően a társaság számára történő tőke/vagyonjuttatás témakörében lehet releváns. A tulajdonosok két módon juttathatnak vagyont egy társaság számára: pénzbeli és nem pénzbeli (apport) vagyonhozzájárulás formájában (Ptk. 3:10. § (1) bek).

A Ptk. nem határozza meg a pénz fogalmát, illetve ugyan formálisan nem zárja ki a pénz fogalmi köréből a kriptoeszközöket, azonban a pénz és a kriptoeszközök fogalmi értelmezése minimálisan kétségesé teszi, hogy egy gazdasági társaság számára pénzbeli vagyoni hozzájárulás juttatása lehetséges-e. E kérdésben nincs egyelőre sem egyértelmű jogszabályi rendelkezés, kialakult bírói gyakorlat.

A nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás a Ptk 3:10. § (2) bekezdése szerint vagy dolog tulajdonjogának vagy vagyoni értékű jognak átruházása lehet. Fentebb láthattuk, hogy a Ptk. hatályos rendelkezései alapján a kriptoeszközök dolognak nem tekinthetők. Nem tekinthetők ugyanakkor vagyoni értékű jognak sem, mert bár értékük van, jogként azért nem foghatók fel, mert ahhoz szükség lenne kötelezett(ek)re is akivel szemben a jog fennáll.

Mindemellett a Ptk. a különböző társasági formák esetében egymástól eltérően, de meghatározza a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás arányát, illetve a nem pénzbeli hozzájárulás értékének meghatározására, elfogadására vonatkozó szabályokat. (Egyszerűbb társasági formák esetében nincs külön szabály a nem pénzbeli vagyon hozzájárulás értékének meghatározására, részvénytársaság esetében azonban a Ptk. 3:251. § könyvvizsgáló vagy szakértő nyilatkozatát követeli meg az apport értékének meghatározásával kapcsolatban). Figyelemmel a kriptoeszközök piacán tapasztalható erős árfolyamingadozásokra, e volatilitás nem segíti általánosan ezen eszközök nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként való alkalmazását még abban az esetben sem, ha az alapvető formai akadályokat sikerülne megoldani. Ennek okán a kriptoeszközök körben a viszonylag stabil árfolyamértékkel rendelkező stabil kriptoeszközök

⁷⁴ Mátyóki Ádám: A kriptovaluta mint a hagyatéki eljárás tárgya. In: Közjegyzők Közlönye Vol. 68. (2021) No. 4. 81-99.

(stable coinok) lehetnek azok az eszközök, amelyek ha a jogi szabályozás egyértelművé teszi apportálhatóságukat, szélesebb körben alkalmasak lehetnek a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként való felhasználásra.

3.4 A kriptoeszközök a pénzügyi és befektetési jellegű szolgáltatásokban

A kriptoeszközökkel kapcsolatos szabályozás kapcsán fontos látni, hogy annak nem lehet célja pusztán maguknak az eszközöknek a definiálása és szabályozása, hanem indokolt a szabályozás tárgyi hatályát kiterjeszteni a velük kapcsolatos különféle ügyletekre, szolgáltatásokra is. Amint a jogi szabályozás nem általában és önmagában szabályozza a (hagyományos/fiat) pénzt, hanem sokkal inkább a pénzzel összefüggő eseményekre, helyzetekre (pl. jogviszonyokra, szerződésekre, szolgáltatásokra) koncentrál, a felhasználók megfelelő védelme és a jogi kockázatok kezelése érdekében szükségesnek tűnik a szabályozást kiterjeszteni, megalkotni azon jogviszonyokra, szolgáltatásokra is, amelyek tárgya valamely kriptoeszköz, vagy amely szolgáltatást kriptoeszközök által, illetve ezeket felhasználva nyújtanak. Tekintettel arra, hogy rendkívül jelentős különbségek vannak még a legismertebb kriptoeszközök céljai, működése, és különféle tulajdonságai között is, e helyzet különleges kihívást jelent a jogalkotó számára, ha minden felmerülő releváns kérdésre megfelelő szabályozói választ szeretne adni.

Ha mindezeket szem előtt tartva megpróbáljuk számba venni, hogy melyek azok a témakörök, amelyek szabályozási választ igényelnek, akkor egy meglehetősen átfogó listával találjuk szemben magunkat. Pusztán a pénzügyi és befektetési szolgáltatásokhoz hasonló szolgáltatások terén illetve ezekkel összefüggésben szabályozási témakörként merülhet fel többek között:

- a pénzváltás/csereügyletek (fiat/kripto, illetve kripto/kripto párokban egyaránt),
- betéti ügyletek és stakelés,
- a finanszírozási ügyletek (P2P hitelezés, és biztosítéki ügyletek),
- fizetési ügyletek;
- a kriptoeszközökkel folytatott kereskedelmi ügyletek (ideértve az ún. kriptotőzsdék működését),
- a letéti ügyletek,
- a portfóliókezelés,
- az elhelyezés/placement, kibocsátás (ideértve az ICO-kat);
- az ügyfélvédelem, a fogyasztóvédelem, befektetővédelem szabályozása és intézményi kérdései;
- a piacbefolyásolás és piaci visszaélések szabályozása;
- a pénzmosási szabályozás.

A felsorolt – és a nem említett, de esetenként felmerülő egyéb – ügyletek és szolgáltatások esetében a jelenlegi szabályozási környezet rendkívül változatos képet mutat. Az Európai Unióban uniós szabályozási szinten már alkalmazandó rendelkezéseket mindössze a pénzmosás megelőzésére vonatkozó szabályozásban, valamint a MiCA rendelet keretében a kibocsátókra, a kriptoeszköz kibocsátásokra, a felügyeletre és a piaci manipulációkra találhatunk, ugyanakkor az egyes ügyletek szabályozása egyelőre még várat magára.

Magyarországon a különböző kriptoeszközzel végrehajtott szolgáltatásokra vonatkozó részletes szabályozást jelenleg szintén nem találhatunk, a magyar jogrendszerben e témakör mindössze három területen: a pénzmosás megelőzésére vonatkozó szabályozásban (az EU jogharmonizáció okán), illetve a személyi jövedelemadóztatás szabályai között, valamint a MiCA rendelet végrehajtása céljából megalkotott törvény⁷⁵ keretei között jelenik meg. Európában és a világ további államaiban a szabályozás rendkívül összetett képet mutat a tilalomtól a teljes liberalizációig, a részterületek szabályozásától az átfogó szabályozási szándékig, vagy a téma önálló szabályozásától a szabályozásnak a hagyományos pénz- és tőkepiaci szabályozásba való beillesztéséig.

4. A kriptoeszközök uniós szabályozása

Noha a kriptoeszközök hatályos uniós szabályozása két fő szabályozási elemből tevődik össze. Megjelenik egyrészt a pénzmosás elleni szabályozásban, másrészt pedig a 2023-ban elfogadott, a kriptoeszközök piacairól szóló rendeletben (MiCA rendeletben).

4.1 Kriptoeszközök a pénzmosás megelőzésére vonatkozó szabályozásban

Az Európai Unió pénzmosás elleni irányelve⁷⁶ (Pmi.) eredetileg nem tartalmazott kriptoeszközökre vonatkozó rendelkezéseket. Az irányelv hatályát annak 2018-as módosítása (Ötödik pénzmosási irányelv⁷⁷), terjesztette ki a jelenlegi fogalomrendszerünk szerint kriptoeszközök, az akkor még virtuális fizetőeszközöknek nevezett eszközök és hagyományos (rendeleti) pénzek közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatókra valamint a letétkezelő pénztárca-szolgáltatókra, akik tekintetében előírta a tagállamok számára a nyilvántartásba

⁷⁵ 2024. évi VII. törvény a kriptoeszközök piacáról

⁷⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 141, 2015.6.5., 73. o

⁷⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról, HL L 156, 2018. 6. 19.

vételi kötelezettséget, a szolgáltatók számára pedig az irányelvben általánosan meghatározott ügyfél-átvilágítási, nyilvántartási illetve a jelentéstételi kötelezettséget. Letétkezelő pénztárca-szolgáltatónak az irányelv olyan szervezetet tekint, amely ügyfelei nevében virtuális fizetőeszközök tartására, tárolására és átutalására szolgáló kriptográfiai magánkulcsok megőrzésével kapcsolatos szolgáltatást nyújtanak.

Az EU szabályozásban ekkor történt meg jogszabályi szinten először a kriptoeszköz – az irányelv fogalomhasználata szerint: virtuális fizetőeszköz – fogalmának meghatározására, amelyet olyan digitális értékmegjelenítésként definiált az irányelv, amelyet nem központi bank vagy közigazgatási szerv bocsát ki vagy garantál, nem feltétlenül kapcsolódik rendeleti pénzekhez, és nem rendelkezik rendeleti pénz vagy pénz jogi státuszával, de természetes vagy jogi személyek elfogadják csereértékként, valamint elektronikusan átutalható, tárolható és lehet vele elektronikusan kereskedni.

A szabályozás indokaként az Ötödik irányelv preambuluma kiemelte, hogy a virtuális fizetőeszközök és rendeleti pénzek közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóknak és a letétkezelő pénztárca-szolgáltatóknak nincs (nem volt) uniós kötelezettségük gyanús tevékenységek azonosítására. Tehát a terrorista csoportok képesek lehetnek pénzt utalni az uniós pénzügyi rendszerbe vagy a virtuális fizetőeszköz-rendszereken belül azáltal, hogy elrejtik az átutalásokat, illetve bizonyos mértékű anonimitást élveznek ezeken a platformokon. Mindemellett a virtuális fizetőeszközök anonimitása lehetővé teszi, hogy azokkal bűnelkövetés céljából esetlegesen visszaéljenek.

A szabályozás lényeges eleme volt a Pmi. mellett a Pénzátutalásokat kísérő adatokról szóló rendelet⁷⁸ (Tfr.), amelynek hatálya azonban jelenleg nem terjed ki a virtuális (fizető) eszközökre és a velük kapcsolatos pénzforgalmi jellegű szolgáltatásokra.

A pénzmosás megelőzésére és a terrorizmus finanszírozására vonatkozó szabályozás továbbfejlesztése érdekében az Európai Bizottság 2021. júliusában egy új szabályozási javaslatcsomagot terjesztett elő. E csomag három fő szabályozási eleme:

- a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló rendeletre vonatkozó javaslat⁷⁹ (Pmr. javaslat),

⁷⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/847 Rendelete (2015. május 20.) a pénzátutalásokat kísérő adatokról és a 1781/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről, HL L 141, 2015.6.5., 1. o

⁷⁹ Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, 2021.7.20., COM(2021) 420 final

- a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által létrehozandó mechanizmusokról szóló irányelv javaslat⁸⁰ (6. Pmi. javaslat), valamint

- a pénzáttutalásokat és egyes kriptoeszköz-átutalásokat kísérő adatokról⁸¹ szóló rendelet javaslat (Tfr2. javaslat).

A csomag szabályozási szerkezeti újdonsága, hogy a jogharmonizációs szabályozás mellett megjelenik benne a pénzmosás megelőzésére vonatkozó közvetlenül alkalmazható – rendeleti formájú – szabályozás is.

A javasolt szabályozás új – a MICA rendelet javaslatban is megjelenő –fogalmakat használ, így a virtuális fizetőeszköz helyett kriptoeszköz, a szolgáltatók tekintetében pedig a kriptoeszköz-szolgáltató fogalma jelenik meg.

A javaslatcsomag elfogadására több lépcsőben került sor. Elsőként 2023-ban született meg a Tfr2. rendelet⁸², és 2024 májusában került sor a csomag többi elemének elfogadására, köztük különösen is kiemelve a Pénzmosás elleni rendelet (Pmr.)⁸³.

A javaslatcsomag elfogadása tartalmi szempontból is lényeges változásokat hozott, amelyek körében különösen az alábbi elemek emelendők ki.

Az eddig irányelvben szabályozott témakörök döntő részben a Pmr.-ben jelennek meg, a 6. Pmi.⁸⁴ alapvetően a pénzmosás megelőzésével kapcsolatos tagállami felügyeleti és nyilvántartási feladatokat határozza meg.

A Pmr. személyi hatálya nem pusztán az átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatókra valamint a letétkezelő pénztárca-szolgáltatókra terjed ki, hanem valamennyi, a MICA-rendelet szerinti kriptoeszköz szolgáltatókra (amelyek tevékenységi köre jóval szélesebb körű az átváltási és letétkezelési szolgáltatásoknál) is. A Pmr. a kriptoeszköz átruházásokra a pénzáttutlásokra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelő követelményeket határoz meg. A bemutatóra szóló megtakarítási formák mellett korlátozza az anonim kriptoeszköz-tárcák

⁸⁰ Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által létrehozandó mechanizmusokról és az (EU) 2015/849 irányelv hatályaon kívül helyezésétől, 2021.7.20., COM(2021) 423 final

⁸¹ Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a pénzáttutalásokat és egyes kriptoeszköz-átutalásokat kísérő adatokról, 2021.7.20., COM(2021) 422 final

⁸² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1113 rendelete (2023. május 31.) a pénzáttutalásokat és egyes kriptoeszköz-átruházásokat kísérő adatokról és az (EU) 2015/849 irányelv módosításáról OJ L 150, 09/06/2023., 1—39. o.

⁸³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1624 rendelete (2024. május 31.) a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről OJ L, 2024/1624, 19.6.2024

⁸⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1640 irányelve (2024. május 31.) a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által létrehozandó mechanizmusokról, az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról, és az (EU) 2015/849 irányelv módosításáról és hatályaon kívül OJ L, 2024/1640, 19.6.2024,

létrehozását, vezetését, tekintettel arra, hogy az anonim kriptoeszköz-tárcák nem teszik lehetővé a kriptoeszköz-transzferek nyomonkövethetőségét, ugyanakkor megnehezítik az esetlegesen gyanút keltő ügyletsorozatok azonosítását vagy a megfelelő szintű ügyfél-átvilágítás alkalmazását.

A Tfr2. rendelet a szabályozást kiterjeszti a kriptoeszköz szolgáltatókra meghatározva ezek kötelezettségeit, amelyek kiterjednek különösen a felhasználók – átruházást kezdeményezők és kedvezményezettek – adataira. A rendelet szabályai minden olyan esetben alkalmazandók a kriptoeszköz-szolgáltatókra, amikor akár fiat valutával, akár kriptoeszközzel végrehajtott ügyleteik magukban foglalnak:

- a) hagyományos elektronikus átutalást, vagy
- b) kriptoeszköz-átruházást egy kriptoeszköz-szolgáltató és egy másik kötelezett szolgáltató között (amely pl. lehet kriptoeszköz-szolgáltató vagy egy pénzügyi intézmény).

A rendelet meghatározza a kriptoeszköz átutalás kezdeményezőjének és kedvezményezettjének kriptoeszköz szolgáltatójára vonatkozó adatgyűjtési és adatellenőrzési kötelezettségeket. Adathiány következménye a tranzakció felfüggesztése, vagy elutasítása lehet. Fogalommeghatározása szerint „kriptoeszköz-átruházás”: a kezdeményező vagy a kriptoeszköz-kedvezményezett nevében eljáró legalább egy kriptoeszköz-szolgáltató által végrehajtott ügylet, amelynek célja a kriptoeszközöknek egy elosztott főkönyvi címről, kriptoeszköz-számláról vagy a kriptoeszközök tárolását lehetővé tevő bármely más eszközről egy másikra történő áthelyezése, függetlenül attól, hogy a kezdeményező és a kriptoeszköz-kedvezményezett azonos személy-e, és függetlenül attól is, hogy a kezdeményező és a kriptoeszköz-kedvezményezett kriptoeszköz-szolgáltatója azonos-e.

4.2 Az uniós kriptoszabályozás alapja: a kriptoeszközök piacairól szóló (MiCA) rendelet

Az Európai Bizottság 2020 szeptemberében terjesztette elő a hat elemből álló digitális pénzügyi csomagját, amely mellett, hogy új digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiát⁸⁵ és az uniós lakossági pénzforgalmi stratégiát⁸⁶ fogalmazott meg az Unió pénzügyi ágazata számára, az következő jogalkotási javaslatokat is tartalmazta

- a kriptoeszközök piacairól szóló rendeletre vonatkozó javaslatot⁸⁷ (MICA)

⁸⁵ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az uniós digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiáról, 2020. szeptember 24., COM(2020) 591 final

⁸⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az uniós lakossági pénzforgalmi stratégiáról, COM(2020) 592 final

⁸⁷ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a kriptoeszközök piacairól és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról, COM(2020) 593 final

- a megosztott főkönyvi technológia (DLT) piaci infrastruktúráira vonatkozó kísérleti rendszerre irányuló javaslatot⁸⁸
- a digitális működési rezilienciára irányuló javaslatot⁸⁹ (DORA), és
- a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó egyes kapcsolódó uniós szabályok pontosítására vagy módosítására irányuló javaslatot⁹⁰ is.

A kriptoeszközök működése illetve a velük kapcsolatos szolgáltatások nyújtása tekintetében a csomag központi eleme a 2023. májusában elfogadott MiCA rendelet⁹¹, valamint az egy évvel korábban elfogadott, a megosztott főkönyvi technológián alapuló piaci infrastruktúrák kísérleti rendszeréről szóló (DLT) rendelet⁹²

A MICA rendelet fő szabályozási elemei, témakörei:

- a kriptoeszközök kibocsátására és szabályozott piacra történő bevezetésére vonatkozó szabályok,
- a kriptoeszköz szolgáltatók és kibocsátók engedélyezésére és felügyeletére vonatkozó szabályok,
- a kriptoeszköz szolgáltatók működésére, szervezetére, és irányítására vonatkozó követelmények,
- a kriptoeszközök kibocsátására, kereskedelmére, átváltására, letétkezelésére vonatkozó fogyasztóvédelmi szabályok, valamint
- a piaci visszaélések megelőzését szolgáló rendelkezések.

A rendelet a szabályozás tárgyára a „kriptoeszköz” fogalmat használja, amelyet akként határoz meg, hogy a kriptoeszköz érték vagy jogok digitális megjelenítője, amely megosztott főkönyvi technológia vagy hasonló technológia alkalmazásával elektronikusan átruházható és tárolható.

A rendelet személyi hatálya alá tartoznak a kriptoeszköz kibocsátók és azon személyek akik kriptoeszközeire vonatkozó nyilvános ajánlattételben és kereskedésbe történő bevezetésükben vesznek , valamint a kriptoeszköz-szolgáltatók. A kriptoeszköz szolgáltatók körébe tartozik

⁸⁸ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a megosztott főkönyvi technológián alapuló piaci infrastruktúrák kísérleti rendszeréről, COM(2020) 594 final

⁸⁹ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a pénzügyi ágazat digitális működési rezilienciájáról és az 1060/2009/EK rendelet, a 648/2012/EU rendelet, a 600/2014/EU rendelet, valamint a 909/2014/EU rendelet módosításáról, COM(2020) 595 final

⁹⁰ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2006/43/EK irányelv, a 2009/65/EK irányelv, a 2009/138/EK irányelv, a 2011/61/EU irányelv, a 2013/36/EU irányelv, a 2014/65/EU irányelv, az (EU) 2015/2366 irányelv és az (EU) 2016/2341 irányelv módosításáról, COM(2020) 596 final

⁹¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete (2023. május 31.) a kriptoeszközök piacairól, valamint az 1093/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet, továbbá a 2013/36/EU és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról OJ L 150, 09/06/2023., 40—205. o

⁹² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/858 rendelete (2022. május 30.) a megosztott főkönyvi technológián alapuló piaci infrastruktúrák kísérleti rendszeréről, valamint a 600/2014/EU és a 909/2014/EU rendelet, továbbá a 2014/65/EU irányelv módosításáról OJ L 151, 02/06/2022., 1—33. o.

minden olyan személy, akinek foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körében egy vagy több kriptoeszköz-szolgáltatást harmadik személy részére szakmai alapon nyújt. A kriptoeszköz-szolgáltatás fogalma alatt az alábbi, bármely kriptoeszközhöz kapcsolódó szolgáltatást érti a rendelet:

- kriptoeszközök letétkezelése és nyilvántartása;
- kriptoeszköz-kereskedési platform működtetése;
- kriptoeszközök törvényes fizetőeszköznek minősülő fiat pénzre vagy más kriptoeszköztől történő átváltása;
- kriptoeszközökre vonatkozó megbízások ügyfelek nevében történő végrehajtása;
- kriptoeszközök elhelyezése (kriptoeszközök vevők részére történő forgalmazása az ajánlattevő vagy az ajánlattevővel kapcsolatban álló személy nevében vagy javára);
- kriptoeszközökre vonatkozó megbízások ügyfelek nevében történő fogadása és továbbítása;
- kriptoeszközökre vonatkozó tanácsadás,
- kriptoeszközök portfóliókezelése (ügyfelek által adott megbízásoknak megfelelően portfólió kezelése ügyfelenkénti mérlegelés alapján, amennyiben az ilyen portfóliók tartalmazzak egy vagy több kriptoeszközt);
- kriptoeszköz-átküldési szolgáltatások ügyfelek nevében történő nyújtása.

A MiCA szabályozási rendszere a különféle kriptoeszközöket, azok kibocsátásának feltételeit nem rendeltetésük alapján (fizetési/befektetési/használati/hibrid tokenek) különbözteti, illetve határozza meg, hanem a kriptoeszközök körében, azok kibocsátási feltételrendszerében

- az eszközalapú valamint az elektronikus pénz tokeneket (stabil kriptoeszközöket) továbbá
- az előbbi a kategóriákba nem sorolható más tokenekre (nem stabil kriptoeszközöket) különböztet meg.

A MiCA szabályozási rendszerben sok hasonlóságot fedezhetünk fel a hatályos pénz és tőkepiac fogalmi elemeivel szabályozási szerkezetével, elemeivel, megoldásaival. Az értékpapír-kibocsátáshoz hasonló megoldás, hogy a szabályozás a kriptoeszköz kibocsátás során alapvető követelményként határozza meg a kibocsátás alapjául szolgáló kriptoeszköz alapidokumentum (Fehér könyv / White paper) elkészítését a nyilvános értékpapír kibocsátási tájékoztatóhoz (prospektus) hasonlóan⁹³, amely a kibocsátó (ajánlattevő) azonosítása és a finanszírozandó projektjének bemutatása mellett részletezi a kibocsátandó kriptoeszköz jellemzőit, a felmerülő kockázatokat és a technológiai háttérrel is. Bár a kriptoeszközök

⁹³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1129 rendelete (2017. június 14.) az értékpapírokra vonatkozó nyilvános ajánlattételkor vagy értékpapíroknak a szabályozott piacra történő bevezetésekor közzéteendő tájékoztatóról és a 2003/71/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről HL L 168., 30/06/2017., 12—82. o.

kibocsátása nem engedélyköteles tevékenység, az illetékes felügyeleti hatóságok részére a kibocsátót kötelesek a kibocsátással összefüggésben az az alapidokumentumot és a marketing közleményeket a részükre megküldeni és szükség esetén az illetékes felügyeleti hatóságok a kibocsátási eljárásba be tudnak avatkozni, ha szükséges e dokumentumok módosítását előírhatják, az eljárást felfüggeszthetik, a kereskedést, a kereskedésbe történő bevezetést megtilthatják.

Az ügyfél és fogyasztóvédelem szempontjából kiemelkedő jelentőségű eleme a rendeletnek a kibocsátói kötelezettségek és felelősség meghatározása, a fogyasztói elállási jog biztosításának előírása (13. cikk), valamint a piaci visszaélésekre vonatkozó szabályrendszer kialakítása (86-92. cikk).

A rendelet a kriptoeszköz szolgáltatók tekintetében a piacra lépéshez engedélykötelezettséget, a működéshez a rendeletben meghatározott prudenciális szabályok, valamint a szolgáltatásokra vonatkozó részletes szabályok betartását, továbbá egy panaszkezelési rendszer működtetését követeli meg.

A szabályozás meghatározza az illetékes felügyeleti hatóságok, az Európai Értékpapírpiaci hatóság (ESMA) és az Európai Bankhatóság (EBH) releváns feladatait, hatáskörét, és lehetséges intézkedéseit. E rendszerben a közvetlen felügyeleti hatásköröket a tagállami illetékes hatóságok gyakorolják, míg az ESMA illetve az EBH

- helyszíni ellenőrzések és vizsgálatok esetében valamely illetékes hatóság kérésére koordinálja a más tagállami illetékes hatósággal közös ellenőrzést vagy vizsgálatot
- koordináló szerepet tölt be az egységes felügyeleti kultúra, továbbá következetes felügyeleti gyakorlat és egységes eljárások kialakítása érdekében
- szabályozástechnikai, és végrehajtás-technikai standardtervezeteket dolgoz ki.

Bár az ESMA főszabályként közvetlen felügyeleti hatáskörrel nem rendelkezik, ideiglenesen megtilthatja vagy korlátozhatja:

- a) az eszközalapú tokenektől vagy elektronikuspénz-tokenektől eltérő bizonyos kriptoeszközök, illetve az eszközalapú tokenektől vagy elektronikuspénz-tokenektől eltérő, bizonyos meghatározott jellemzőkkel rendelkező kriptoeszközök kereskedését, forgalmazását vagy értékesítését; vagy
- b) valamely olyan típusú tevékenységet vagy gyakorlatot, amely eszközalapú tokenektől vagy elektronikuspénz-tokenektől eltérő kriptoeszközökhöz kapcsolódik amennyiben

- a) ezekre jelentős befektetővédelmi aggályok vagy a kriptoeszközök piacainak szabályos működését és integritását, illetve az uniós pénzügyi rendszer egészének vagy egy részének stabilitását fenyegető veszély miatt van szükség,
- b) a vonatkozó uniós jog szabályozási követelményei nem elégségesek az említett veszély kezelésére és
- c) az érintett illetékes hatóság nem tett lépéseket az említett veszély kezelése érdekében, vagy a megtett lépések nem kezelik megfelelően az említett veszélyt.

A DLT rendelet célja, hogy megszüntesse a kriptoeszközök kibocsátása, kereskedelme és elszámolása előtt álló szabályozási akadályokat, és segítse a szabályozó hatóságokat abban, hogy tapasztalatot szerezzenek a DLT alkalmazásával kapcsolatban. Ennek érdekében a rendelet egy deklarált kísérleti szabályozási rendszert vezet be 2023-tól 2026-ig terjedő időszakra, amelyben a szabályozás működését az ESMA által kiemelten vizsgálják az engedélyezés, valamint a DLT alapú piaci infrastruktúrák működése és felügyelete terén. Fontos kiemelni, hogy a DLT rendelet nem a kriptoeszközök, hanem az elosztott főkönyv alapú értékpapírok⁹⁴ kereskedelméhez szükséges piaci infrastruktúrák kísérleti szabályozását teremti meg.

A bemutatott szabályozási eszközök elemek kétségtelenül jelentős és mások számára példamutató eszközök a kriptoeszközök szabályozása terén. Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül, hogy számos olyan szabályozási téma/terület is felmerül, amelyeket sem a MICA rendelet illetve a DLT rendelet, sem más jogalkotási eszköz keretében az Európai Unió – egyelőre – nem szabályoz. Néhány példa e témakörökre:

- az alapkérdés: az eszközök magánjogi meghatározása (dolog, vagy jog, vagy követelés, vagy önálló kategória),
- kriptoeszközben nyújtott finanszírozás, biztosítékok, betétgyűjtés
- intézményvédelmi eszközök, alapok (a befektetővédelmi alap analógiájára),
- az általános adatvédelmi rendelet (GDPR) követelményeinek és a kriptoeszközök alapjául szolgáló technológiák, technológiai jellemzőinek összhangba hozása (különösen az adattovábbítás, elfeledéshez való jog, valamint a privátszférához való jog érvényesülése tekintetében).

⁹⁴ Ilyen értékpapírok a korábban említett német eWpG, vagy a svájci DLT Gesetz alapján kibocsátott értékpapírok.

5. Szabályozási diszkrepanciák

Az EU részletesen elemzett kriptoszabályozása ugyan egy fontos lépés a globálisan használható kriptoeszközök szükségszerűen globális szabályozási rendszerének megteremtése felé, azonban a már hatályos európai szabályozási rendszer – legyen az bármilyen előremutató is – még egyáltalán nem tekinthető teljesen kiforrottnak és minden releváns részletre kiterjedőnek. Az alábbiakban négy olyan témakört elemzek röviden, amelyek a már létező szabályozás mellett igényelnék a szabályrendszer adaptálását, illetve kiegészítését:

- a kriptoeszközök és az adatvédelem szabályozásának viszonyrendszere,
- a kriptoeszközök és az ügyfél/fogyasztóvédelmi szabályozás kapcsolódási pontjai,
- a munkaviszonyban történő javadalmazás kérdései,
- a kriptoeszközökkel történő piaci visszaélések.

Mindezek mellett számos további szabályozási terület (pl. számvitel, adózás) elemzése is indokolt lenne, ezek azonban jelentősen meghaladnák jelen téziszfüzet terjedelmi korlátait.

5.1 A kriptoeszközök és az adatvédelmi szabályozás

A kriptoeszközök és adatvédelem alapvető ütközőpontja a blokklánc és az elosztott főkönyvi technológia sajátosságaiban keresendő. Adatvédelmi szempontból e technológia lényeges eleme, hogy a blokkláncon valamennyi tranzakció megmásíthatatlanul nyilván van tartva és minden résztvevő számára publikusan megismerhető, hiszen épp ez adja a technológia lényegét. Noha a tranzakciók alanyai nem saját természetes azonosító adataik, hanem csak nyilvános kulcsuk alapján jelennek meg a nyilvántartásban, amely nem eredményez közvetlen beazonosíthatóságot, azonban ez nem egyenlő egy tényleges anonimitás esetével. Abban a pillanatban, amikor egy tárca tulajdonosa egy tranzakció lebonyolításához bárki másnak megadja nyilvános kulcsát, az ő személye legalább e partnere számára közvetlenül hozzákapcsolhatóvá válik a nyilvános kulcs mögötti tárcához és annak tartalmához. Ezt nevezzük pszeudonimitásnak. Mivel a nyilvános blokkláncok két lényegi eleme a tranzakcióláncolat adatainak megmásíthatatlansága és nyilvánossága, mindez kiegészülve a felhasználó beazonosíthatóságával komoly adatvédelmi kérdéseket vet fel.

Az Európai Unió az általános adatvédelmi rendelete⁹⁵ (GDPR) az adatvédelem elvei között meghatározza többek között a célhoz kötött adatkezelés, a korlátozott tárolhatóság, az adattakarékosság valamint az adatkezelés bizalmas jellegének elvét. Ezen elvek

⁹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 Rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet), (HL L 119, 2016.5.4., 1. o)

érvényesülésének konkrét eseteit szabályozza a GDPR a helyesbítéshez való jog (16. cikk) a törléshez (elfeledéshez) való jog (17. cikk), valamint az adatkezelés korlátozásához való jog témakörében (18. cikk). Az elosztott főkönyvi technológia és a nyilvános blokklánc működésének adatvédelmi elemzése során esetről esetre kell vizsgálni, hogy az adatvédelem említett elveinek és teljeskörű érvényesülése mennyiben biztosított. (A lassan végtelen sokaságú különféle kriptoeszköz egyedi jellemzői, egyedi adatkezelési tartalmakat és sajátosságokat mutatnak, még akkor is, ha sok esetben jelentős hasonlóságok tapasztalhatók köztük). Mivel a nyilvános blokkláncban tárolt adatok technikai és működési okokból nagy nehezen módosíthatók (amely korlátozás a blokkláncba vetett bizalmat szolgálja), így akár az ún. genesis blokkig visszakereshetők a blokkláncban regisztrált tranzakciók, amelyek törlésére, korlátozására technikailag nincs lehetőség⁹⁶.

Alapvető kérdés ugyanakkor, hogy egy nyilvános blokklánc esetében ténylegesen történik-e személyes adat kezelése, továbbá ki tekinthető adatkezelőnek, tekintettel arra, hogy a technológia nem igényel központi irányító, kezelő entitást. Amint arra a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság állásfoglalásában rámutatott, a blokklánc esetén – amennyiben az személyes adatokat is tartalmaz – nem valamely központi adatkezelő szervezet, hanem minden egyes olyan felhasználó, amely blokkokat és abban tárolt adatokat ad hozzá a rendszerhez egyben adatkezelőnek minősül⁹⁷. Önmagában egy természetes személy felhasználó nyilvános kulcsa is személyes adat lehet, amennyiben az bármilyen okból (pl. valamely tranzakció végrehajtása, pénzmosás megelőzésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések érvényesítése) valamely természetes személyhez köthető⁹⁸. A blokkláncban tárolt személyes adatok kezelésének jogalapját a jelenleg hatályos jogszabályok alapján az érintett hozzájárulása, vagy a felhasználó jogos érdeke képezheti. A decentralizált működésből fakadóan ugyanakkor az adatkezelő felelőssége és elszámoltathatósága kérdésessé válhat, nem kevésbé az adattakarékosság elvének érvényesülése is. A helyesbítéshez, az adatok törléséhez, valamint az adatkezelés korlátozásához való jog tekintetében is nem kevés feszültség fedezhető fel a GDPR előírásai és a nyilvános blokkláncok működési jellegzetességei között⁹⁹.

⁹⁶ Jean Bacon, Johan David Michels, Christopher Millard and Jatinder Sing.: Blockchain Demystified. Queen Mary School of Law Legal Studies Research Paper No. 268/2017 (December 20, 2017), SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3091218>; Eszteri Dániel: A blokklánc mint személyes adatkezelési technológia GDPR-megfelelőségéről. In: Állam- és Jogtudomány Vol. 61. (2020) No. 4. 24-51.; Breszkovics Botond: A blockchain és a GDPR kollíziója?, Ars Boni, 2019. március 4. <https://arsboni.hu/blockchain-es-gdpr-kollizioja/>

⁹⁷ NAIH 2017-3495-2 V állásfoglalás a blokklánc („blockchain”) technológia adatvédelmi összefüggéseivel kapcsolatban. (Az állásfoglalást a NAIH a GDPR hatályba lépése előtt adta ki.)

⁹⁸ Alex Biryukov, Dmitry Khovratovich, Ivan Pustogarov: Deanonymisation of clients in Bitcoin P2P network, ' <https://arxiv.org/abs/1405.7418>.

⁹⁹ Blockchain and the General Data Protection Regulation – Can distributed ledgers be squared with European data protection law? STUDY Panel for the Future of Science and Technology EPRS, European Parliamentary Research

A MiCA rendelet megalkotása során az európai adatvédelmi biztos a javaslatra tett véleményében hangsúlyozta, hogy az említett kérdéseket a javaslat elfogadása előtt lenne (lett volna) szükséges tisztázni¹⁰⁰, ez azonban végül nem történt meg teljeskörűen.

5.2 Ügyfél- és fogyasztóvédelmi eszközök a szabályozásban

A hagyományos pénzügyi és befektetési szolgáltatások szabályrendszerében a fogyasztó- és ügyfélvédelem témája és szabályai mára mindennapi életünk részévé váltak. Ebben a szabályrendszerben az intézményekre és bizonyos ügyletekre vonatkozó részletes EU szabályozás – ideértve különösen a prudenciális szabályozás terén a CRD irányelvet¹⁰¹ és a CRR rendeletet¹⁰², valamint azon túl a PSD2¹⁰³ és MFID2¹⁰⁴ irányelveket, a MIFIR¹⁰⁵ és az EMIR rendeletet¹⁰⁶, valamint az értékpapírok kibocsátása terén a Prospektus rendeletet¹⁰⁷ – világos és egyértelmű alapot teremt az ügyfélvédelem speciálisabb eszközrendszerének, amelynek nem pusztán az intézményi részét szükséges kiemelni, hanem azon túl többek között

- az értékpapírkibocsátás szabályozása,
- a piacsabályozás,
- az intézményesített felügyelés,
- az intézményvédelmi alapok, valamint
- valamint az ügyletekre, különösen a fogyasztókkal kötött ügyletekre vonatkozó speciális szabályok terén.

Service Scientific Foresight Unit (STOA) PE 634.445, July 2019 EN; Eszteri Dániel: Elosztott adatbázisok, okoseszközök, automatikus döntések és a GDPR: adatvédelmi kapcsolódási pontok néhány új technológia vizsgálata kapcsán. In: Magyar Jog Vol. 69. (2022) No. 9., 505-515.; Eszteri Dániel: Blockchain and Artificial Intelligence: Connecting Two Distinct Technologies to Comply with GDPR's Data Protection By Design Principle. In: Masaryk University Journal of Law and Technology Vol. 16. (2022) No.: 1 59-88.

¹⁰⁰ Opinion 9/2021 of the European Data Protection Supervisor on the Proposal for a Regulation on Markets in crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937

¹⁰¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2013/36/EU irányelve (2013. június 26.) a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, HL L 176., 2013.6.27., 338-436. o.

¹⁰² Az Európai Parlament és a Tanács 575/2013/EU rendelete (2013. június 26.) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről, HL L 176., 2013.6.27., 1-337. o.

¹⁰³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2366 irányelve (2015. november 25.) a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról, HL L 337., 2015.12.23., 35-127. o.

¹⁰⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/65/EU irányelve (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, HL L 173., 2014.6.12., 349—496. o.

¹⁰⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 600/2014/EU rendelete (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, HL L 173., 2014.6.12., 84-148. o.

¹⁰⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 648/2012/EU rendelete (2012. július 4.) a tőzsdén kívüli származtatott ügyletekről, a központi szerződő felekről és a kereskedési adattárakról, HL L 201., 2012.7.27., 1-59. o.

¹⁰⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1129 rendelete (2017. június 14.) az értékpapírokra vonatkozó nyilvános ajánlattételkor vagy értékpapíroknak a szabályozott piacra történő bevezetésekor közzéteendő tájékoztatóról és a 2003/71/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről HL L 168., 2017.6.30., 12—82. o.

A kriptoeszközök tekintetében – mind a kibocsátás/létrehozás, a piaci tevékenység, az ügyfélvédelem, illetve a felügyelés terén – napjainkban még néhány kivétellel hiányzik az általános szabályrendszer – hazai, EU és globális szinten egyaránt –, amely ismert és széleskörűen alkalmazott a hagyományos pénzügyi és befektetési szolgáltatások és intézmények tekintetében¹⁰⁸. Láthatunk különféle szabályozási próbálkozásokat egyes országokban, így önálló szabályrendszer kialakítását Máltán¹⁰⁹, és Liechtensteinben¹¹⁰, vagy a kriptoeszközökre vonatkozó szabályozás beillesztését a hagyományos banki és tőkepiaci szabályozási keretek közé például Németországban¹¹¹ beemelve a pénzügyi szolgáltatások körébe a kriptoletét szolgáltatást és a kriptóértékpapír-nyilvántartást, ezek azonban eseti/helyi jellegű szabályozási válaszok, válaszkísérletek egy globális relevanciájú kérdéskörre.

A kriptoeszközökkel kapcsolatos szolgáltatásokkal összefüggő ügyfél- és fogyasztóvédelem terén, amely tekintetében a hagyományos pénzügyi és befektetési szolgáltatások terén mára egy kikristályosodott szabályrendszert láthatunk, meglehetősen eklektikus nemzetközi példákat találhatunk csak.

A globális kérdésre egyfajta globális szereplőként az Európai Unió is keresi a választ, amelynek első lépése a fentebb tárgyalt átfogó szabályozási csomag a MiCA rendelettel az élen, e rendelet azonban csak részben ad megnyugtató szabályozási válaszokat a felmerülő kérdésekre.

E témakörben az ausztrál szabályozás a félrevezető magatartás (pl. információkorlátozás) tilalmát határozza meg¹¹². Az európai szabályozási megoldások között a francia szabályozás a

¹⁰⁸ Vö.: Nagy Zoltán – Csák Csilla: A pénzügyi fogyasztóvédelmi jog, különös tekintettel a közpénzügyi szabályozásra, In: Miskolci Jogi Szemle, 2021/ 1. különszám, 226-237. o., Nagy Zoltán: A digitalizáció hatása a pénzügyi piac szabályozására, In: Miskolci Jogi Szemle, 2020/1., 24-32., Nagy Zoltán: A kriptopénzek helye és szerepe a pénzügyi rendszerben, In: Miskolci Jogi Szemle, 2019/2., 5-14. Nagy Zoltán: A pénzügyi rendszer problémái és hatása a jogi szabályozásra, In: Miskolci Jogi Szemle, 2020/ 2. különszám, 85-92., Zoltán Nagy: Impact of Digitalization on the Regulation of Financial Markets In: Lex et Scientia 2020/ 1., 32-40.

¹⁰⁹ A 2018-ban megalkotott máltai szabályozási rendszer a következő elemekből tevődik össze: a Virtual Financial Assets Act (VFA Act), az Innovative Technology Arrangements and Services Act (ITAS Act), a Malta Digital Innovation Authority Act (MDIA Act), valamint ezeket kiegészítik a felügyeleti szabálykönyvek: pl. ICO-kra, szolgáltatókra, ügynökökre. E szabályozási rendszer 2024-ben kiegészült a Kriptoeszközök piacairól szóló törvénnyel

¹¹⁰ A 2019-ben megalkotott két alapvető törvény a Gesetz vom 3. Oktober 2019 über Token und VT-Dienstleister (Token- und VT-Dienstleister-Gesetz; TVTG) Liechtensteinisches Landesgesetzblatt Jahrgang 201 Nr. 301 2. Dezember 2019, amelyeket kiegészített a MiCA rendelet végrehajtására megalkotott törvény: Gesetz vom 5. Dezember 2024 zur Durchführung der Verordnung (EU) 2023/1114 über Märkte für Kryptowerte (EWR-MiCA-Durchführungsgesetz; EWR-MiCA-DG) Liechtensteinisches Landesgesetzblatt Jahrgang 2025 Nr. 112 ausgegeben am 29. Januar 2025

¹¹¹ "Kreditwesengesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 9. September 1998 (BGBl. I S. 2776), das zuletzt durch Artikel 90 des Gesetzes vom 10. August 2021 (BGBl. I S. 3436) geändert worden ist, § 1 (1a) 6., 8. és § 1 (11) 10., amelynek szabályozási elemeit a MiCA rendelettel összhangban a kriptoeszközök piacainak felügyeletéről szóló törvény egészített ki 2024-ben: Kryptomärkteaufsichtsgesetz vom 27. Dezember 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 438, S. 2), das durch Artikel 2 des Gesetzes vom 27. Dezember 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 438) geändert worden ist"

¹¹² Competition and Consumer Act (2010)

derivatív ügyletek korlátozását írja elő¹¹³. Málta egy – fentebb már hivatkozott – több elemből álló szabályozási rendszert alkotott meg, amely kötelezővé teszi a tokent bemutató fehér könyvet, a kockázatteltáró nyilatkozatot és egy külön felügyeleti szervet is létrehoz a kriptopiaci szereplők tevékenységének figyelemmel kísérésére. E pilot-szabályozásnak tekinthető máltai megoldások végül az uniós szabályozásban (a MiCA rendeletben) is visszaköszönnek.

Az Európai Központi Bank 2019-ben közzétett álláspontja is rávilágított a fogyasztói jogok védelmének uniós szintű hiányosságára, szabályozatlanságára, kiemelve, hogy sem az általános fogyasztóvédelmi szabályok, sem pedig az elektronikus kereskedelem szabályok nem alkalmazhatók a kriptoeszközökre¹¹⁴. E hiányosságok jelentős része azóta is fennáll.

A kriptoeszközök szabályozatlanságának nem pusztán ezen eszközök általános megítélésére vannak – negatív – hatásai, hanem az ügyfelek, a befektetők, a fogyasztók sok más területen, így a hagyományos pénzügyi szolgáltatások terén mára általánossá vált magas szintű védelme is teljességgel hiányzik. Az alábbiakban néhány példát említek csak, amely rámutat arra, hogy a hagyományos pénz/tőkepiacon megszokott biztonság a szabályozatlan kriptopiacon és szolgáltatások terén mennyire nem létezik a nem létező védeszközök hiányában. A példák olyan közismert kriptoeszköz szolgáltatók¹¹⁵ hatályos általános szerződési feltételeinek (Terms and Conditions) rendelkezéseiből származnak, amelynek széleskörű szolgáltatásai között megtalálható többek között a saját token kibocsátása, pénzváltás (mind fiat/kripto, mind pedig kripto/kripto relációban), kriptoeszköz kölcsön, kriptoeszköz betét, a stakeing és kriptoeszköz alapú kártyakibocsátás. A vizsgált általános szerződési feltételek között olyan, az ügyfelek számára adott esetben jelentős – adott esetben anyagi-pénzügyi – hátrányt eredményező rendelkezéseket találunk, mint például:

- a szolgáltatói felelősség kizárása a tranzakciók hibája, korlátozása, törlése esetén;
- a szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyoldalú, indokolás nélküli felfüggesztése, korlátozása, megszüntetése a szolgáltató részéről;
- szabálytalanság gyanúja (a szolgáltató részéről) esetén – bármiféle hatósági eljárástól függetlenül – a szolgáltató által kezelt eszközök befagyasztása, a gyanú tisztázására irányuló eljárás szabályozatlansága és az ezzel összefüggő kártérítési igények kizárása;

¹¹³ Hubert de Vauplane and Victor Charpiat: The Virtual Currency Regulation Review: France, In: Michael S. Sackheim and Nathan A. Howell (eds.): The Virtual Currency Regulation Review, Edition 4, New York and Chicago, 2021

¹¹⁴ ECB Occasional Paper Series No 223 / May 2019, p.5, European Central Bank: Virtual Currency Schemes, 2012, p. 44

¹¹⁵ V. ö. pl.: crypto.com: https://crypto.com/document/mco_services, Binance: <https://www.binance.com/en/terms>

- a szolgáltatói felelősség általános korlátozása szolgáltatási, technikai hibák, valamint harmadik fél közrehatása esetén;
- az általános szerződési feltételek korlátlan egyoldalú módosításának lehetősége a szolgáltató részéről bármikor megengedett, amely a közzététellel azonnal hatályossá is válik;
- a szolgáltató ügyfélszolgálatja ugyan a hét minden napján folyamatosan elérhető, de kizárólag emailen, amely valós idejű kommunikációt nem tesz lehetővé, válaszadási határidőt az e-mail küldeményekre az általános szerződési feltételek nem határoznak meg;
- jogvita esetén a választottbíróság kötelező igénybevételét írják elő a szerződési feltételek.

Látható, hogy a vizsgált szolgáltatók általános szerződési feltételei – hasonlóan egyébként a piacon tevékenykedő más szolgáltatók általános szerződési feltételeihez – alapvetően eltérnek azoktól a fogyasztó és ügyfélvédelmi szabályoktól jelentősen áthatott feltételektől, amelyeket a hagyományos pénzügyi szolgáltatások terén ismerünk és megszoktunk. Mindemellett az ügyfelek helyzetét tovább nehezíti, hogy

- a szóban forgó szolgáltatóknak az ügyfelek saját országában sok esetben sem fióktelepük, sem képviselőjük nincsen,
- a hatályos szabályozások a szolgáltatókat sok országban különösen az Európai Unión kívül nem vonják semmilyen pénzügyi felügyelet alá, és
- hiányoznak azok az intézményvédelmi alapok is, amelyekre a hagyományos betétek és befektetési szolgáltatások esetén evidenciaként tekintünk.

Az európai uniós szabályozás (különösen a MiCA rendelet) a kriptoeszköz kibocsátással összefüggésben az ügyfelek megfelelő tájékoztatása szempontjából lényeges követelményként határozza meg a kibocsátás alapjául szolgáló Alapdokumentum elkészítését, amely a kibocsátó azonosítása és a finanszírozandó projektjének bemutatása mellett részletezi a felmerülő kockázatokat és a technológiai követelményeket is.

Az ügyfél és fogyasztóvédelem szempontjából kiemelkedő jelentőségű eleme a szabályozásban a kibocsátói kötelezettségek és felelősség meghatározása, valamint a fogyasztói elállási jog biztosításának megkövetelése.

A MiCA rendelet felügyeleti engedélyhez köti

- az eszköz alapú tokenekre vonatkozó nem minősített befektetőnek szóló 5 millió EUR feletti összesített tokenérték feletti nyilvános ajánlattételt, valamint
- az elektronikus pénz tokeneket kibocsátó hitelintézet vagy elektronikuspénz kibocsátó intézmény) működését.

Emellett a rendelet felügyeleti hatósági regisztrációt ír elő

- a nem eszközalapú és nem elektronikus pénz tokenekre vonatkozó nyilvános ajánlattétel 150-et meghaladó számú, nem minősített befektetőnek ha az értéke az 1 millió EUR értéket meghaladja,
- a nem eszközalapú és nem elektronikus pénz tokenek kereskedésbe történő bevezetéséhez
- az elektronikuspénz tokenek kibocsátásához.

A tervezet a kriptoeszköz szolgáltatók tekintetében a piacra lépéshez engedélykötelezettséget, a működéshez a rendeletben meghatározott prudenciális szabályok, valamint a szolgáltatásokra vonatkozó részletes szabályok, továbbá panaszkezelési rendszer működtetését követeli meg.

A szabályozás kiterjed továbbá a tervek szerint a tőkepiaci szabályozásból ismert piaci visszaélések megakadályozására, valamint a bennfentes kereskedelem és a piaci manipuláció tilalmára. Meghatározza továbbá az illetékes felügyeleti hatóságok és az Európai Bankfelügyeleti Hatóság (EBH) feladatait, hatáskörét és lehetséges intézkedéseit.

A MICA rendelet számos egyértelműen pozitív elemet tartalmaz az ügyfelek (közük a fogyasztónak minősülő ügyfelek) védelme tekintetében. E körben mindenképpen kiemелendő

- a kriptoeszköz kibocsátók és a kibocsátás (ICO¹¹⁶, STO¹¹⁷) szabályozása, az eljárási követelmények és garanciák meghatározása;
- a piaci szereplők és szolgáltatások szabályozása, hasonló megközelítéssel, mint az történik a hagyományos pénz- és tőkepiac szereplői és szolgáltatásai esetében;
- a piaci visszaélések szabályozása, tilalma;
- a felügyeleti rendszer létrehozása, a pénzügyi felügyelet hatáskörének kiterjesztése a kriptoeszközök piacára.

A szabályozás pozitívumai mellett azonban számos olyan kérdés, témakör érinti a kriptoeszközök piacait, felhasználását, amelyeket a MiCA szabályozás nem érint, noha a megfelelő szabályozás e területeken is több, mint indokolt és szükséges lenne. Ilyen témakör többek között:

- a kriptoeszköz hitelezés, illetve a kriptoeszköz hitelbiztosítékként való felhasználásának szabályozása,
- a kriptoeszközök betétként való gyűjtésének szabályozása, valamint
- a betétbiztosításhoz, illetve a befektetővédelemi intézményvédelmi alapokhoz hasonló intézmények létrehozása, az általuk biztosított szolgáltatások valamint, a biztosított káresemények, továbbá a kártérítés mértékének és módjának a meghatározása.

¹¹⁶ Initial coin offering

¹¹⁷ Security token offering

Mindezekon túl, a szűk értelemben vett pénzügyi szabályozáson kívül is számos olyan releváns témakörrel kell szembesülnünk, amelyek egyértelműen igényelnék a megfelelő szabályozási keretek meghatározását. E téren kiemelendő az állami kényszerintézkedések (végrehajtás, eszközök lefoglalás hatósági eljárás keretében) alkalmazásának egyértelmű és egységes szabályrendszere.

5.3 Kriptoeszközben történő javadalmazás kérdései

A munkaviszony keretében történő javadalmazás kriptoeszközben történő teljesítésének igénye megjelent és globálisan terjedő igényről van szó.

5.3.1 Előnyök és kockázatok

A kriptoeszközben történő javadalmazási igények illetve munkáltatói szándékok mögött számos ok húzódhat meg.

Az egyik ilyen szubjektív szempont lehet a kriptoeszközök körül a hype, a divat, az újdonság iránti lelkesedés, valamint ezen eszközök bizonyos munkavállalók és munkáltatók körében tapasztalható elfogadottsága.

A kriptoeszközök mögött álló blokklánc technológia alkalmazása magában hordozza a javadalmazási rendszerek működésének átláthatóságát is, mivel a feltöltött nyilvántartások a nyilvános főkönyvben elérhetők, a blokkláncon lebonyolított tranzakciók a felhasználók számára nyomon követhetők a felhasználók személyének beazonosítása nélkül is.

A kriptoeszközök – különösen bizonyos fizetési eszköz funkciót betölteni képes kriptoeszközök – használata kevésbé fejlett bankrendszerrel rendelkező országok esetén a helyi fizetési rendszer biztonságos fizetési alternatívája lehet. Ezen előny kevésbé jelenik meg Európában és a világ pénzügyi technológia szempontjából fejlettebb részén, de komoly szempont lehet azon országokban, ahol a hagyományos pénzügyi szolgáltatások egyáltalánosan nem, vagy nem biztonságosan érhetők el.

Globálisan vagy legalábbis egyszerre több országban működő multinacionális vállalatok, mint munkaadók esetén az azonos fizetőeszközben történő elszámolás költséghatékonysági szempontból is releváns lehet. Ilyen esetben azonban kihívás a munkáltatók számára a különböző országok sokszor eltérő kriptoszabályozása. Lényeges különbség van a világ országai között abban a tekintetben, hogy melyek engedik, tiltják, vagy ezzel ellentétesen kifejezetten támogatják a kriptoeszközök elterjedését és használatát. Abban az esetben például, ha a munkáltató országa támogatja a kriptoeszközben történő javadalmazást a munkavállaló országa azonban korlátozza vagy tiltja azt, ezzel a munkáltató veszélybe sodorhatja vagy nehéz

helyzet elé állathatja a munkavállalóit, mert előfordulhat, hogy nem vagy nehezen tudnak javadalmazásukhoz hozzáférni, vagy a kriptoeszköz használat miatt egyéb szankciók is érhetik őket. Emellett a kriptoeszközöket és piacokat korlátozó országokban alacsonyabb a kereskedési volumen, és az ilyen esetekben a munkavállalók nem vagy nehezen tudnak jövedelmükhöz hozzáférni¹¹⁸.

A kriptoeszközök alkalmazása esetén nem elhanyagolható szempont az egyéb jogi és ezen belül is az adójogi kockázatok köre, valamint multinacionális felhasználók, munkáltatók esetén az eltérő állami szabályozásokból fakadó kockázatok. Adózási tekintetben lényeges szempont lehet egyes országokban a jövedelemadóztatás kérdése, azok mértéke, esetleges elkerülésének lehetősége, illetve a pénzügyi tranzakciókat terhelő adók kiküszöbölése¹¹⁹.

Magas inflációval küzdő országok esetén (pl. Törökország, Venezuela) esetén a kriptoeszközök – különösen a stabil kriptoeszközök (stable coinok) – érezhető pénzügyi stabilitási, értékmegőrzési előnyt is hordoznak magukban a felhasználók számára az érintett ország hivatalos fizetőeszközéhez képest¹²⁰.

Bár a nemzetközi munkavállalás esetén lényeges munkavállalói szempont lehet a javadalmazás tárgyához (fizetőeszközéhez) való könnyű hozzáférhetőség, illetve annak átválthatósága (hagyományos fogalmainkkal konvertibilitása), a kriptoeszközök alkalmazása során egyértelmű kockázatot jelent az árfolyamok ingadozása, volatilitása, és ezzel a kriptoeszközben kifejezett javadalmazás értékének változékonysága, amelyet a stabil kriptoeszközök alkalmazása képes tompítani. Ezzel szoros összefüggésben felmerülő kockázati szempont a javadalmazáshoz elvileg használt kriptoeszköz tényleges felhasználhatósága (a tényleges elfogadók köre). Fontos kérdés ezért annak biztosítása is, hogy a munkavállaló ténylegesen milyen értéket kap kriptoeszközben, másképp fogalmazva miként lehet a javadalmazás értékállóságát megfelelően biztosítani?

Bár a kriptoeszközben végrehajtott fizetési műveletek lebonyolítása az alkalmazott blokklánc technológia okán biztonságos, ez azzal is jár, hogy az állami felügyeleti szervek nagyon nehezen tudják azokat nyomon követni, amelynek a fizetési forgalom mellett pénzmossási, adóztatási szempontból is kiemelet jelentősége van. Emiatt egyes országok (pl. Kína) elkezdték

¹¹⁸ Bharti Pandya, Priya Rao: Viability of compensating employees in cryptocurrency – An exploratory study. In: *Transnational Marketing Journal*, Vol. 10., No: 2, (August 2022), 277–293, DOI: <https://doi.org/10.33182/tmj.v10i2.2066>

¹¹⁹ Egyes országokban, mint például Magyarországon a jövedelemadó mellett a pénzügyi tranzakciós adó akár komoly pénzügyi terhet is jelenthet (pl. 2025-ben a pénzügyi tranzakciós adó pénzváltás és készpénz felvétel esetén összességében 1,8%-os adóteherrel jár).

¹²⁰ Julian Posada: Deeply Embedded Wages: Navigating Digital Payments in Data Work, in: *Big Data & Society*, Vol. 11., No. 2., <https://doi.org/10.1177/20539517241242446>

korlátozni a kriptoeszközben lebonyolított ügyleteket. Emellett számos országban a munkaügyi törvények megkövetelik a munkaadóktól, hogy a munkabérek, de legalább a minimálbérek helyi hivatalos fizetőeszközben fizessék ki. A nemzetközi munkaügyi szabályok és számos ország (köztük Magyarország) munkaügyi törvénye ennél tovább is megy és minden munkaviszonnyal összefüggő kifizetés esetében a hivatalos fizetőeszköz használatát követeli meg. Ezzel ellentétes munkáltatói gyakorlat jogi szankciókat vonhat maga után.

A blokklánc technológia jellegéből adódóan minden felhasználó – így a munkavállalók esetében is – felmerül egy-egy téves átutalással összefüggésben az ügyletek visszafordíthatatlanságának kockázata, valamint a saját kriptoeszközökhöz való hozzáférés megszűnésének kockázata az egyéni kriptotárcához tartozó magánkulcs elvesztése vagy az érintett személy halála esetén. Ez önmagában is jelentős kockázat minden kriptoeszköz felhasználó számára és a javadalmazási kérdésektől függetlenül fennáll.

5.3.2 Szabályozási háttér

Európai uniós szabályozás

Bár a munkavállalók szabad áramlása az uniós szabályozásban, mint az egyik alapvető szabadság jelenik meg, az uniós szabályozásban nem találunk általános és minden részletre kiterjedő munkajogi szabályrendszert. Az Európai Uniónak a foglalkoztatás és a munkaviszonyok területén a munka díjazásával összefüggésben csak a férfiak és nők között az egyenlő esélyek és az egyenlő bánásmód elvének alkalmazása tekintetében van hatásköre, ideértve különösen az egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazás alapelvét is. E hatáskör tekintetében az Európai Unió működéséről szóló Szerződés 157. cikke a férfiak és a nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazást előíró rendelkezése keretében rögzít egy munkabér fogalmat. E szerint díjazás a rendes alap- vagy minimálbér, illetve illetmény, valamint minden olyan egyéb juttatás, amelyet a munkavállaló a munkáltatójától közvetve vagy közvetlenül, készpénzben vagy természetben a munkaviszonyára tekintettel kap. A Szerződés ugyanakkor értelemszerűen nem szabályoz olyan részletkérdéseket, mint a munkabér fizetésének módja, eszköze.

Az EU szabályozásban munkabér témájával a fentieken túl az – egyébként sokak által vitatott és az EU Bíróság előtt megtámadott¹²¹ – európai minimálbér irányelvben¹²² találkozhatunk, azonban munkabér fogalmat és a témánk szempontjából lényeges munkabér fizetésre vonatkozó szabályokat ezen irányelv sem tartalmaz.

ILO szabályozás

A munkabér kifizetésével kapcsolatos kérdéseket – a munkabér védelmére vonatkozó szabályok keretei között – nemzetközi szinten a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 95. számú Egyezménye szabályozza¹²³.

Az Egyezmény 1. cikke meghatározza a munkabér fogalmát, amely „jelenti a kölcsönös megállapodásban, vagy az ország törvényeiben, és rendeleteiben meghatározott olyan javadalmazást, vagy keresetet, bármilyen névvel illessék, és bármilyen módszerrel számolják is azt, amely pénzben kifejezhető, és amelyen írott, vagy szóbeli megállapodás alapján a munkaadó tartozik fizetni a munkavállalónak akár egy elvégzett, vagy elvégzendő munkáért, akár már teljesített, vagy teljesítendő szolgálatokért.”¹

A munkabér fizetéssel kapcsolatban az egyezmény 3. cikke kimondja, hogy a pénzben járó munkabéreket kizárólag törvényes fizetőeszközzel szabad kifizetni. Ígérvények, utalványok (bonok), szelvények formájában vagy a fizetőeszköz helyettesítésére hivatott bármilyen más formában való fizetés tilos. E rendelkezés alóli kivételként említi az Egyezmény, hogy külön hatósági engedély vagy előírás alapján lehetséges a munkabérnek banki csekkel, postacsekkel vagy postautalvánnyal való fizetése, ha ez a fizetési mód a gyakorlatban szokásos vagy különleges körülmények folytán szükséges, illetőleg, ha kollektív szerződés vagy választott bírói ítélet így rendelkezik, vagy ilyen rendelkezések hiányában, az érintett munkavállaló beleegyezésével történik. Az Egyezmény a munkabér kifizetésével kapcsolatban arra nézve nem tartalmaz értelmező rendelkezést, hogy a törvényes fizetőeszközben történő munkabér fizetés mely ország törvényes fizetőeszközeiben történhet – csak a munkavégzés helye szerinti ország vagy bármely más ország törvényes fizetőeszköze is használható-e –, pusztán annyit ír elő, hogy a kifizetésnek az említett kivételtől eltekintve törvényes fizetőeszközben kell megtörténnie.

¹²¹ Ld. az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő C-19/23. sz. ügy (Dán Királyság vs Európai Unió Tanácsa - Megsemmisítés iránti kereset a 2022/2041 (EU) irányelv megsemmisítésére

¹²² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2041 irányelve (2022. október 19.) az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbérekről, HL L 275/33, 2022. 10. 25.

¹²³ A Munkabér védelméről szóló 1949. évi Egyezmény, amelyet Magyarországon a munkabér védelméről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1949. évi 32. ülészakán elfogadott 95. számú Egyezmény kihirdetéséről szóló 2000. évi LIV. törvény hirdetett ki.

További kivételként említi az Egyezmény 4. cikke, hogy a nemzeti jogalkotás, a kollektív szerződések vagy a választott bírói ítéletek megengedhetik, hogy – az Egyezményben meghatározott további részletes feltételek teljesítése esetén – természetben fizessék a munkabér egy részét azokban az iparágakban vagy szakmákban, ahol ez a fizetési mód a gyakorlatban elterjedt, vagy ahol az a kérdéses iparág vagy szakma természete folytán kívánatos.

Nemzeti szabályozási példák

Az alábbiakban néhány állam vonatkozó szabályozásának példáját mutatom be, amelyek esetenként egymástól alapvetően eltérően viszonyulnak a kriptoeszközben történő javadalmazás kérdéséhez. E körben nem törekedtem a teljességre abban a tekintetben, hogy minden releváns szabályozást elemezzek, hanem tipikus szabályozási irányokra vonatkozó példákat szándékoztam bemutatni.

Magyarország

A munkaviszonyból származó javadalmazás témáját Magyarországon a Munka törvénykönyve¹²⁴ – a továbbiak: Mt. – szabályozza. Az Mt. alapján a munkaszerződés lényege szerint munkaviszonyban végzett munkáért ellenszolgáltatás, vagyis munkabér jár. A Munka Törvénykönyve nem határozza meg általánosan a munkabér fogalmát, a diszkriminatív díjazás tilalmára vonatkozó szabályok körében azonban mégis rögzít egy munkabér definíciót. E szerint munkabérnek minősül minden, a munkaviszony alapján közvetlenül vagy közvetve nyújtott pénzbeli és természetbeni juttatás [Mt. 12. § (2)]¹²⁵.

A munkabér tudományos meghatározása szerint munkabérnek minősül minden, a munkaviszonyra tekintettel a munkavállalónak a munkáltató által nyújtott jogszabály, kollektív szerződés, munkaszerződés, vagy munkáltató egyoldalú kötelezettségvállalása alapján járó, a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos vagyoni ellenszolgáltatás¹²⁶. Ebből a definícióból következtethető, hogy a munkabér minden esetben a munkaviszonyra tekintettel kapott juttatásként értelmezhető, de nem feltétlenül függ mindig a munkavégzéstől, így előfordulnak olyan esetek, amikor a munkavállaló munkavégzés hiányában is jogosulttá válik arra¹²⁷. Az eddigiekből kitűnően látszik, hogy a munkabér a munkaszerződés, illetve a

¹²⁴ 2012. évi I. törvény a Munka törvénykönyvéről

¹²⁵ Gyulavári Tamás (szerk.): Munkajog, Eötvös Kiadó, Budapest, 2012, 304.

¹²⁶ Ld. bővebben: Hős Nikolett: Munkabér, In: Gyulavári Tamás (szerk.): Munkajog, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2024., 297-323.

¹²⁷ Nadas György, Rab Henriett, Sipka Péter, Zaccaria Márton Leó: A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi törvény kommentárja a munkajogi kódexek összehasonlító táblázatával, OPTEN Informatikai Kft., Budapest, 2016, 178.

munkaviszony alapvető elemeként jelenik meg, amelyre a munkavállaló – ahogy azt már fentebb is említettem – alanyi jogot szerez.

A munkabér a megállapítása a felek jogállásából és a munkaviszony kötelmi jogi jellegéből adódóan szabad megegyezés tárgya, e szabadság azonban bizonyos keretek közé szorul. Az egyik korlátja e szabad megegyezésnek a kötelező legkisebb munkabér, valamint Magyarországon a garantált bérminimum¹²⁸. A Munka törvénykönyve (Mt.) meghatározza a munkabérrel összefüggésben szabályozza a munkabér-meghatározás alapvető formáit, valamint a kötelező legkisebb munkabérre vonatkozó szabályokat. Az Mt. 136. § szerinti alaphár, a 137. § szerinti teljesítménybér a 139-144. § szerinti bérpótlékok, és a 145. § szerinti pótlékátalány mind Mt. kógens, illetve eltérést csak a munkavállaló javára engedő jogi normáin alapulnak. Alaphért minden esetben kötelező fizetni, és a törvényi feltételek teljesülése esetén a munkáltató köteles bérpótlékot is fizetni a munkavállaló részére. Eltérés annyiban lehetséges, hogy a munkavállaló részére az Mt.-ben meghatározottnál nagyobb mértékű kifizetést teljesíthet vagy ezt a munkavállalóval való szerződéses megállapodás alapján pótlékátalány formájában teljesíti.

Bár az Mt. nem tiltja formálisan a kriptoeszközben történő munkabér fizetést, azonban meghatározza, hogy a munkabért milyen formában lehet kifizetni és ebbe a kriptoeszköz egyelőre nehezen fér bele. Valamennyi kifizetésre vonatkozóan az Mt. kógens szabályként rögzíti, hogy a munkabért – külföldön történő munkavégzés vagy jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – magyar forintban kell megállapítani és kifizetni és nem fizethető utalvány vagy fizetőeszköz helyettesítésére szolgáló más formájában (Mt. 154. §). A munkabér kifizetése vagy átutalással, vagy készpénzben történhet (Mt. 158. §). A munkabért utalvány, vagy fizetőeszköz helyettesítésére szolgáló más formában nem lehet kifizetni. Ezen szabályok kógenssek, tehát sem a felek megállapodása esetén, sem kollektív szerződésben tőlük eltérni nem lehet¹²⁹. Az utalvánnyal történő fizetés tilalmának rendeltetése az, hogy megakadályozza a munkáltatót abban, hogy pénz helyett az általa előállított árucikket adjon. A magyar munkajogi gyakorlat ismeri ugyan a természetbeni kifizetések fogalmát, a szabályozás azonban annak alkalmazását azonban csak nagyon szűk körben, munkabérnek nem minősülő kifizetések esetén (pl. cafeteria juttatások keretében) teszi lehetővé¹³⁰. Ezen egyéb kifizetések esetén a juttatásokra való munkavállalói jogosultság nem az Mt. kógens jogszabályi előírásán, hanem a

¹²⁸ Nádas, Rab, Sipka, Zaccaria i.m. 167.

¹²⁹ Rátkai Ildikó: A munkabérrel kapcsolatos feladatok; levonás a munkabérből, In: Munkaügyi tanácsadó, 2013/10, 8.

¹³⁰ Részletes elemzését ld.: Gyulavári i.m. ³⁰⁴.

munkáltató egyoldalú kötelezettségvállalásán vagy a felek külön megállapodásán alapul. (Ilyenek a bónusz, jutalom vagy bármi más hasonló kifizetés). Az Mt. kógens rendelkezései ezeket érdemben nem korlátozzák, de az alapelveket itt is érvényesíteni kell (jóhiszem, tisztesség, egyenlő elbánás stb).

Spanyolország

Spanyolországban a munka díjazására vonatkozó alapvető szabályokat a Munkavállalók Statútuma¹³¹ (a továbbiakban: Statútum). határozza meg.

A Statútum 26.1. szakasza alapján munkabérnek minősül a munkavállalók által munkavállalói minőségükben nyújtott foglalkoztatási szolgáltatások szakszerű nyújtásáért pénzben vagy természetben kapott gazdasági juttatások összessége. Ugyanezen rendelkezés szerint a természetben juttatott munkabér semmilyen esetben sem haladhatja meg a munkavállaló bérkifizetéseinek harminc százalékát.

A Statútum 29.4 szakasza szerint a munkabéreket, valamint a társadalombiztosítási juttatások átruházott kifizetését a munkáltató az üzemi tanács vagy a személyzeti megbízottak tájékoztatása után törvényes fizetőeszközben, csekken vagy más hasonló fizetési eszközzel, hitelintézeten keresztül is kifizetheti. A hivatkozott törvényi rendelkezés megfelelő értelmezése szerint annak megfogalmazása tiltja a munkabérek kriptoeszközzel történő kifizetését, mivel azt spanyol jogrend nem tekinti törvényes fizetőeszköznek Spanyolországban és nem tekinthető „hasonló fizetési formának” sem, mivel nem hitelintézet által garantált. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a Statútum nem egyértelmű abban, hogy mit ért pontosan törvényes fizetőeszköz fogalmán: csak Spanyolország törvényes fizetőeszközét (az eurot) vagy bármely ország törvényes fizetőeszközét is. Ha ez utóbbit is, akkor az már további kérdéseket vet fel pl. a Bitcoinban történő kifizetések esetben – amelynek okait és részleteit alább mutatom be.

Mindezek mellett, mivel a spanyol munkajogi szabályozás viszonylag széles körben megengedi a természetbeni javadalmazást, feltehető a kérdés, hogy a kriptoeszközben történő munkabér jellegű kiifzetések összhangban vannak-e a szabályozással például vezetői javadalmazás terén nemzetközileg széles körben elterjedt részvényopciós programok analógiájára? E kérdésre a spanyol jogszabályi rendelkezések egyelőre nem adnak egyértelmű választ.

Svájc

¹³¹ Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores

Svájc szabályozási példája azért lehet különösen is érdekes, mert Svájc kifejezetten támogatóan áll a kriptoeszközök használatához és elterjedéséhez, bizonyos esetekben még az adó fizetése is lehetséges kriptoeszközben. Mindezek ellenére a munkaviszony keretében történő javadalmazás nem tekinthető korlátatlannak.

A svájci kötelmi jogi törvény (Obligationsrecht – OR)¹³² 323b. szakasza határozza meg a munkabérfizetés szabályait. Az OR rendelkezése szerint eltérő megállapodás vagy szokás hiányában a bért a munkaidő alatt a törvényes pénznemben (svájci frankban) kell kifizetni a munkavállalónak; a munkavállalónak írásbeli elszámolást kell adni. A főszabály tehát a törvényes fizetőkészletben történő fizetés, de a szabályozás lehetővé teszi az ettől való eltérést külön megállapodás alapján.

India

Indiában a munkabérek kifizetését külön törvény¹³³ szabályozza. A törvény értelmező rendelkezései munkabérnek tekintenek minden olyan pénzben kifejezett vagy kifejezhető díjazást (akár fizetés, juttatás vagy más módon), amely a munkaviszony kifejezett vagy hallgatólagos feltételeinek teljesülése esetén egy alkalmazott személynek a munkaviszonya vagy az ilyen munkaviszonyban végzett munka alapján járna, beleértve a túlóráért fizetett díjazást, a prémiumokat (elnevezéstől függetlenül) és a munkaviszony megszüntetése esetén járó kifizetéseket. A törvény ugyanakkor nem tekinti a munkabér részének az olyan prémiumot, amely nem képezi a munkaviszony alapján fizetendő díjazás részét, a lakhatás, a világítás, víz, orvosi ellátás vagy más szolgáltatás, vagy bármely olyan szolgáltatás értékét, amelyet jogszabály kizár a bérszámításból; a munkáltató által bármely nyugdíj- vagy ellátási alapba fizetett bármely járulékot és az azon esetlegesen felhalmozódott kamatot; az utazási támogatást vagy bármely utazási kedvezmény értékét; azt az összeget, amelyet a munkavállalónak a foglalkoztatás jellegéből adódó különleges költségeinek fedezésére fizetnek; vagy azt a juttatást, amelyet a foglalkoztatás megszűnésekor a meghatározott esetekben fizetnek.

A törvény 6. szakasza alapján minden bért érvényes pénzürmében vagy bankjegyen, csekken vagy a munkavállaló bankszámláján történő jóváírással kell kifizetni, azonban 2017-ben a Kormány felhatalmazást kapott a törvényben arra is, hogy meghatározott esetekben a bérfizetés

¹³² Bundesgesetz vom 30. März 1911 betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht)

¹³³ The Payment of Wages Act, 1936

módját a csekkre és a banki átutalásra korlátozza. Hasonlóképpen rendelkezik a munkabékről szóló 2019-ben elfogadott törvény is¹³⁴.

A fentiekkel szemben India egyenlő javadalmazásról szóló törvénye¹³⁵ a javadalmazás fogalmának meghatározása során javadalmazásnak tekinti az alapbért és minden olyan további juttatást, amelyet a munkaviszony keretében végzett munka alapján pénzben vagy természetben fizetnek a foglalkoztatott személynek.

A minimálbérrel szóló törvény¹³⁶ munkabérnek tekint minden olyan pénzben kifejezhető juttatást, amely a munkaszerződés feltételeinek teljesülése esetén a foglalkoztatott személynek a munkaviszonyáért vagy az ilyen munkaviszonyban végzett munkáért jár. A meghatározza azokat a kifizetéseket is, amelyek nem tartoznak a munkabér fogalmába, mint például a lakhatási támogatás, a villanypótlék, a vízpótlék, az orvosi ellátás támogatása, az utazási támogatás, nyugdíjbiztosítási hozzájárulás, a munkaviszony megszűnéskor fizetendő végkielégítés. A törvény kifejezett rendelkezése alapján a fizetendő minimálbért készpénzben kell kifizetni, kivéve, ha helyben a bérek részben vagy egészben természetben történő kifizetése a szokás, az illetékes tagállam kormánya engedélyezi a minimálbér részben vagy egészben természetben történő kifizetését¹³⁷.

A munkabérre vonatkozó bemutatott törvényi rendelkezések alapján megállapítható, hogy a munkabér fogalmát az indiai jog meglehetősen széleskörűen értelmezi és a munkabér kifizetését főszabályként vagy készpénzben vagy készpénzre vonatkozó követelésben (csekk vagy bankszámlakövetelés) teszi lehetővé. Az indiai szabályozás kivételes alapon lehetővé teszi ugyan a természetben történő kifizetést, ezt azonban csak a minimálbérre vonatkozó szabályok körében és külön kormányengedély alapján, ha a helyi szokások ezt indokolják. E szabályrendszerben korlátozottan lehetőség nyílt a kriptoeszközben történő javadalmazásnak, ha a kriptoeszközöket természetbeni juttatásnak tekintjük, azonban a szabályozás erre még általános és korlátlan lehetőséget messze nem biztosít.

Egyesült Arab Emírségek

Az Egyesült Arab Emírségek a világ egyik leggyorsabban fejlődő üzleti központja, amely fejlődésének fontos eleme a kriptopiacok és kriptoszolgáltatások bővülése is. Az Emírségekben a szabályozási keretek kialakítása is e fejlődési célokat szolgálja, ugyanakkor a témában

¹³⁴ The Code on Wages, 2019

¹³⁵ The Equal Remuneration Act, 1976

¹³⁶ The Minimum Wages Act, 1948

¹³⁷ Arundhati Kale: Cryptocurrency as Wages and Salary. In: Indian Journal of Integrated Research in Law, Vol 2. (2022), Issue 2., 708–715, DOI: IJIRL/V2-I2/A67

különleges relevanciája van a közelmúltban megszületett bírósági döntéseknek is, annak fényében különösen is, hogy az iszlám jog, a sharia alapján nem egyértelmű annak megítélése, hogy a kriptoeszközök tiltott (*haram*) vagy megengedett (*halal*) dolognak tekintendők-e¹³⁸.

Az Emírségek bíróságai elé ugyanis a más országokban tapasztaltaknál gyakrabban kerülnek olyan munkajogi jogviták, amelyek tárgya kriptoeszközben történő javadalmazás alkalmazhatósága. E kérdés leginkább azért merül fel, mert helyben egyre inkább terjed az igény a kriptoeszközök beépítésére a munkavállalók javadalmazásába, különösen a technológiai és fintech iparágakban, ahol a gyakorlatban is megjelenik már a kriptoeszközökben kifejezett bónuszok vagy részleges fizetések alkalmazása.

Az Emírségekben a Payment Token Service Regulation¹³⁹ erősen korlátozza a fizetési tokenek elfogadását kereskedelmi ügyletekben (termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás esetén), e korlátozás azonban csak a kereskedőkre és kereskedelmi ügyletekre vonatkozik és nem alkalmazandó a munkajogviszonyok keretében történő javadalmazásra.

A szabályozás kiindulópontja, hogy az Emírségek munkajogi törvényének¹⁴⁰ 22. szakasza szerint a munkabért a helyi hivatalos fizetőeszközben, dirhamban (AED) kell kifizetni, azonban más pénznemben is kifizethető, ha a felek a munkaszerződésben ekként megállapodnak.

A bíróság elé került jogviták körében elsőként 2023-ban a Dubai Elsőfokú Bíróságnak egy olyan munkaügyi jogvitában kellett döntést hozni, amelynek tárgya meghatározott tokenben – pontosan EcoWatt elnevezésű projekt-tokenben – történő fizetés volt¹⁴¹. Bár a bíróság elismerte, hogy a munkaszerződésben szerepelnek ezek a szóban forgó tokenek, végül elutasította az azokra vonatkozó munkavállalói igény jogszerűségét. Az elutasítás alapja az volt, hogy a felperes munkavállaló nem tudott egyértelmű módszert bemutatni a kriptoeszköz értékének kiszámítására fiat valutában. E döntésében a bíróság kiemelte a pontos és kézzelfogható bizonyítékok szükségességét a pénzügyi kötelezettségek meghatározása során, különösen az olyan nem hagyományos kifizetések esetében, mint a kriptoeszközök.

Egy évvel később a Dubaji Elsőfokú Bíróság egy másik ítélete¹⁴² a korábbi ítéletével szemben megerősítette a munkaszerződések alapján kriptoeszközben – szintén EcoWatt tokenekben – történő fizetés kifizetésének jogszerűségét fiat valutára való átváltás nélkül egy olyan munkaszerződés alapján, ahol a munkavállaló fiat valutában és a tokenekben kapott munkabérre

¹³⁸ Mervan Selcuk, Suleyman Kaya: A Critical Analysis of Cryptocurrencies from an Islamic Jurisprudence Perspective. In: Turkish Journal of Islamic Economics, Vol. 8., No. 1., 2021, 13 –152, DOI: 10.26414/A130

¹³⁹ Payment Token Services Regulation of 2024, (United Arab Emirates) Art. 2, para 7.

¹⁴⁰ Federal Decree by Law No. (33) of 2021 Regulating Labor Relations (United Arab Emirates)

¹⁴¹ Dubai Court of First Instance, Case DCFI No. 6947/2023

¹⁴² Dubai Court of First Instance, Case DCFI No. 1739/2024 of 17 Jul 2024, https://www.lexismiddleeast.com/case/Dubai/DCFI_2024_1739_2024/

volt jogosult. E döntés lényeges irányváltást jelentett Egyesült Arab Emírségek bíróságának a kriptoeszközökkel kapcsolatos megközelítésében. Az ítélet ugyanakkor megerősítette, hogy a kriptoeszközzel történő javadalmazás esetén

- a megállapodásban szükséges meghatározni a javadalmazásra használt kriptoeszközt,
- a megállapodásban egyértelmű értékelési módszert kell rögzíteni a kriptoeszköz értékének fiat pénznemben való kifejezésére,
- jelentős árfolyamingadozás lehetősége esetén megfelelő védelmi szabályokat kell alkalmazni.

Összességében a nemzetközi munkajogi szabályozás és ezzel összhangban számos állami munkajogi törvényi rendelkezéseinek munkabér védelmére vonatkozó elemei rendkívül szűkre szabják a munkaviszony keretében kriptoeszközben történő javadalmazás lehetőségét, leginkább a választható természetbeni juttatások (cafetéria elemek) közé száműzve azokat. Fontos azonban azt is látni, hogy e szabályok még a kriptoeszközök megjelenése, elterjedése előtt születtek, és kriptoeszköz specifikus szabályozással szinte sehol sem találkozhatunk.

A munkabér védelmére vonatkozó szabályok sem zárják ki a munkabérnek nem minősülő egyoldalúan, vagy megállapodás alapján nyújtott juttatások teljesítését kriptoeszközben.

Egyértelműen látszik, hogy a kriptoeszközök és különösen a Bitcoin pénzként való jogi elismerése terén nincs teljes összhang a jogalkotás és a jogalkalmazás terén. A bíróságok Európában, az Egyesült Államokban és a Közel-Keleten is a jogalkotóhoz képest sokkal rugalmasabban állnak e kérdéshez.

5.4 A piaci visszaélések és a piacmanipuláció szabályozása a kriptoeszközök piacán

A hagyományos tőkepiaci kereskedelem tisztességes működése érdekében az uniós jogrendszer átfogó szabályozási keretet határoz meg a pénzügyi eszközökkel és kibocsátási egységekkel kapcsolatos bennfentes kereskedelemre, a bennfentes információk jogosulatlan közzétételére és a piaci manipulációra (piaci visszaélés) vonatkozóan, valamint intézkedéseket, közigazgatási és büntetőjogi szankciókat állapít meg a piaci visszaélések megelőzése valamint az elkövetett cselekmények szankcionálása érdekében.

E szabályozási rendszer a hagyományos tőkepiacon két fő elemből tevődik össze:

- egyrészt a piaci visszaélések fogalmát, tilalmát és az e körben elkövetett cselekmények közigazgatási szankciórendszerét meghatározó piaci visszaélésekről szóló rendelet (MAR rendelet)¹⁴³, valamint
- másrészt a piaci visszaélések büntetőjogi szankciórendszerét meghatározó és e szankciórendszer bevezetését a tagállamok számára előíró piaci visszaélésekről szóló irányelv (MAD irányelv)¹⁴⁴.

E szabályrendszer csak a hagyományos pénzügyi eszközök (pl. átruházható értékpapírok) és kibocsátási egységek kereskedelmével összefüggésben szabályozza a piaci visszaélések kérdéskörét, és a kriptoeszközök kívül esnek a MAR rendelet és a MAD irányelv tárgyi hatályán.

Tekintettel arra, hogy a bennfentes kereskedelem, a bennfentes információ jogosulatlan közzététele, a piaci manipuláció, a piaci visszaélések elkövetése a hagyományos pénzügyi eszközök mellett a kriptoeszközökkel ugyanúgy megvalósítható és az ilyen cselekmények elszenvedői számára ugyanolyan jellegű károk és egyéb hátrányokat tudnak e cselekmények okozni indokolt, hogy a vonatkozó szabályozás a kriptoeszközök felhasználói tekintetében is megfelelő védelmet biztosítson.

E követelményt szem előtt tartva határozza meg a MiCA rendelet a piaci visszaélések megakadályozására és tilalmára vonatkozó rendelkezéseket a kriptoeszközök tekintetében. E szabályok a hagyományos pénzpiaci eszközök kereskedelme során felmerülő piaci manipuláció tilalmára vonatkozó szabályokhoz tartalmában nagyban hasonlít, azonban annál kevésbé részletesebb, csak közigazgatási szabály és szankciórendszert tartalmaz, és uniós szinten a szóban forgó magatartások büntetőjogi szankcionálását nem írja elő, a büntetőjogi szankciók meghatározását, szabályozását (vagy annak elmaradását) teljes mértékben tagállami hatáskörben hagyja.

Összességében tehát megállapítható, hogy a hagyományos tőkepiaci piaci visszaélések megakadályozására és tilalmára vonatkozó szabályozáshoz képest a kriptopiaci visszaélések szabályozása jóval egyszerűbb és annak ellenére, hogy a következmények hasonlóak, uniós szinten nem terjed ki a tagállami büntetőjogi eszközök harmonizációjára.

¹⁴³ Az Európai Parlament és a Tanács 596/2014/EU rendelete a piaci visszaélésekről (piaci visszaélésekről szóló rendelet), valamint a 2003/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2003/124/EK, a 2003/125/EK és a 2004/72/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 173, 2014.6.12., 1. o.

¹⁴⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/57/EU irányelve (2014. április 16.) a piaci visszaélések büntetőjogi szankcióiról (piaci visszaélésekről szóló irányelv) HL L 173., 2014.6.12., 179—189. o.

6. Következtetések

Jelen tézisfüzet célja a kriptoeszközökkel kapcsolatos, ugyanakkor szubjektíven kiválasztott tudományos, szabályozási és jogalkalmazási témakörök tudományos elemzés keretében történő feldolgozása volt, és számos releváns kérdést a terjedelmi korlátok miatt nem is érintett. Ilyenek voltak egyebek mellett a mögöttes technológiai kérdések, a központi banki digitális eszközök, a blokklánc technológia, mint háttértechnológia más pénzügyi szolgáltatások és pénzügyi eszközök esetében, egyes államok eltérő szabályozási megoldásai, illetve a kriptoeszközök állami kényszerintézkedések alá vonásának témakörei. Nem volt cél a MiCA rendelet részletes elemzése, kommentárszerű feldolgozása sem, mivel a MiCA rendelet a releváns témaköröknek csak egy bizonyos részét érinti.

A kriptoeszközök szabályozásának ha nem is összes, de számos elemét áttekintve láthatjuk, hogy e szabályozási terület folyamatosan és gyorsan fejlődik, de még mindig új témakörnek tekinthető és még mindig kialakulóban van. Különböző jogrendszerekben jelentősen különböző mélységben, mértékben és célokkal jelennek meg a kriptoeszközökre vonatkozó illetve velük kapcsolatos rendelkezések.

A kialakulatlanságot jól jelzi, hogy maga a „kriptoeszköz”, mint gyűjtőfogalom az európai szabályozásban is csak az elmúlt két évben vált egységessé, de a témát elemző tudományos közleményekben eme egységesedési folyamat még messze nem zárult le.

Láthattuk, hogy a fogalmi egységesítés ellenére a kriptoeszközök nem tekinthetők homogén eszközkategóriának. Egy részük fizetési eszközként (pénzalternatívaként) míg mások befektetési eszközként (értékpapír alternatívaként) azonosíthatók, bár a határok egyelőre még elasztikusak. Szabályozási hátterük mellett gyakorlati felhasználásuk, felhasználási céljuk is változik. Jó példa erre a Bitcoin, amelyet létrehozója mint fizetési eszköz álmódott meg, a gyakorlatban azonban sokkal inkább befektetési eszközként tekint rá mindenki.

Pénzügyi és pénz-szabályozási szempontból különleges kérdéseket vet fel egy-egy kriptoeszköz hivatalos fizetőeszközzént való elismerése valamely állam által, mit ahogy az történt El Salvadorban és a Közép-Afriai Köztársaságban. E lépés nem csak az adott állam pénzügyi szabály- és intézményrendszerére van hatással, hanem azt a kérdést is felveti, hogy az államok közössége meddig tagadhatja meg egy adott kriptoeszköz pénzként való elismerését, amelyet valamely államban már hivatalos fizetőeszközként elismernek.

A pénzügyi dilemmák mellett az értékpapírszabályozási dilemmák felmerülnek. E területen az alapkérdés leginkább akként fogható meg, hogy mi határozza meg egy eszköz értékpapír jellegét? Kizárólag tartalmi elemek, vagy ezek kiegészülnek bizonyos törvényben meghatározott jogszabályi követelményekkel is. Míg az Egyesült Államokban kialakult bírói

gyakorlat az előbbi megközelítést alkalmazza, addig pl. a hatályos magyar jogszabály rendelkezések alapján fel sem merülhet a kérdés, hogy valamely kriptoeszközt értékpapírnak kellene tekintenünk. Ennyire eltérő megközelítések azonban bizonyára nem tarthatók fenn hosszú ideig a tőkepiacok globális működésére is figyelemmel.

Ahhoz, hogy e szabályozási megközelítések közelebb kerüljenek egymáshoz, szükséges lenne az alapvető fogalmakat tisztázni. A legalapvetőbb kérdés az lenne, hogy magánjogi szempontból minek tekintjük a kriptoeszközöket. Az UNIDROIT/UNCITRAL megközelítés kezdi kimondani, hogy a kriptoeszközök tulajdonjog tárgyai lehetnek, de az állami szabályozások egyelőre félnek ezt kimondani még a mindennapos gyakorlat ellenére sem. Hiába láthatunk törekvések egy hatékony szabályozásra állami és EU szinten is, ha ezek az alapkérdések megválaszolását messze elkerülik. A megfelelő válasz a jogrendszer szinte minden ágában fontos lenne, hiszen az adójog, a számvitel, vagy a részletesebben bemutatott öröklési, társasági jogi, adatvédelmi vagy munkajogi kapcsolódások a jogtudományon belül is egy jogágközi témává teszik a kriptoeszközök szabályozását.

A már megalkotott és hatályba lépett szabályrendszerek – különösen az EU szabályozás – elemzése során tömören azt állapíthatjuk meg, hogy nagyon szükséges volt már e szabályok megalkotása, azonban még közel nem tekinthető e keretrendszer elégségesnek, véglegesnek. Összehasonlítva például a hagyományos pénz és tőkepiaci szabályozással, az ügyfél és fogyasztóvédelmi hiányosságok kifejezetten elégtelenek a bank és tőkepiaci szabályozás védelmi szintjéhez képest, és hasonló a helyzet a piaci manipuláció terén is. Számos további területen hiányzik a szabályozási összhang, amit azt láthattuk például az adatvédelem, vagy a munkajog területén.

Összeségében tehát megállapíthatjuk Dürrenmattot felidézve, hogy a törvény az élet után, a szabályozás a technológia fejlődése és gyakorlati alkalmazása után kullog¹⁴⁵, de érdemi lépések is látszanak a lemaradás csökkentése irányában.

¹⁴⁵ Friedrich Dürrenmatt: A baleset (1956)

Irodalomjegyzék

A. Szakirodalmi források

Jean Bacon, Johan David Michels, Christopher Millard and Jatinder Sing.: Blockchain Demystified. Queen Mary School of Law Legal Studies Research Paper No. 268/2017 (December 20, 2017)

Bank of International Settlements, Committee on Payments and Market Infrastructures: Digital Currencies, November 2015

Alex Biryukov, Dmitry Khovratovich, Ivan Pustogarov: Deanonimisation of clients in Bitcoin P2P network, <https://arxiv.org/abs/1405.7418>.

Blockchain and the General Data Protection Regulation – Can distributed ledgers be squared with European data protection law? STUDY Panel for the Future of Science and Technology EPRS, European Parliamentary Research Service Scientific Foresight Unit (STOA) PE 634.445, July 2019 EN;

Jean Bodin: Les six livres de la Republique, Imprimerie de Jean de Tournes, Lyon, 1579

Breszkovics Botond: A blockchain és a GDPR kollíziója?, Ars Boni, 2019. március 4. <https://arsboni.hu/blockchain-es-gdpr-kollizioja/>

Dirk Bullmann, Jonas Klemm, Andrea Pinna: In search for stability in crypto-assets: are stablecoins the solution? European Central Bank Occasional Series No 230 / August 2019

Eszteri Dániel: A blokklánc mint személyes adatkezelési technológia GDPR-megfelelőségéről. In: Állam- és Jogtudomány Vol. 61. (2020) No. 4. 24-51.

Eszteri Dániel: Elosztott adatbázisok, okoseszközök, automatikus döntések és a GDPR: adatvédelmi kapcsolódási pontok néhány új technológia vizsgálata kapcsán. In: Magyar Jog Vol. 69. (2022) No. 9., 505-515.

Eszteri Dániel: Blockchain and Artificial Intelligence: Connecting Two Distinct Technologies to Comply with GDPR's Data Protection By Design Principle. In: Masaryk University Journal of Law and Technology Vol. 16. (2022) No.: 1 59-88.

European Banking Authority: EBA Opinion on 'virtual currencies' EBA/Op/2014/08 4 July 2014

European Banking Authority: EBA Report with advice for the European Commission on crypto assets, 9 January 2019

European Central Bank: Virtual Currency Schemes, 2012

European Central Bank: Virtual currency Schemes – further analysis, European Central Bank, February 2015

European Central Bank: ECB Occasional Paper Series No 223 / May 2019, p.5,

European Central Bank: ECB Crypto-Assets Task Force: Crypto-Assets: Implications for financial stability, monetary policy, and payments and market infrastructures No 223 / May 2019

FINMA (Svájc): Guidelines for enquiries regarding the regulatory framework for initial coin offerings (ICOs), röviden: FINMA ICO Guidelines (2018)

Gárdos István: A pénz fogalma. In: Polgári Jog 2016/1.

Grosschmid Béni: Fejezetek kötelmi jogunk köréből. Grill, Budapest, 1933

Gyulavári Tamás (szerk.): Munkajog, Eötvös Kiadó, Budapest, 2012

Friedrich August von Hayek: Denationalization of Money, Institute of Economic Affairs, London, 1976

Hős Nikolett: Munkabér, In: Gyulavári Tamás (szerk.): Munkajog, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2024., 297-323.

Arundhati Kale: Cryptocurrency as Wages and Salary. In: Indian Journal of Integrated Research in Law, Vol 2. (2022), Issue 2., 708–715, DOI: IJIRL/V2-I2/A67

Kálmán Martin: A kriptoeszközök pereskedési gyakorlata. In: JURA 2024/1. 119-131.

Georg Friedrich Knapp: Staatliche Theorie des Geldes, Duncker und Humblot, München, 1918

Király Miklós: A Bécsi Vételi Egyezmény és a Bitcoin, In: Studia in honorem Lajos Vékás, HVG-ORAC, 2019, 154-161.

Rosa M. Lastra: International financial and monetary law, Second edition, Oxford University Press, 2015

Mányoki Ádám: A kriptovaluta mint a hagyatéki eljárás tárgya. In: Közjegyzők Közlönye Vol. 68. (2021) No. 4. 81-99.

Nagy Zoltán: A kriptopénzek helye és szerepe a pénzügyi rendszerben. In: Miskolci Jogi Szemle Vol. 14. (2019) No. 2. 5-14.

Nagy Zoltán – Csák Csilla: A pénzügyi fogyasztóvédelmi jog, különös tekintettel a közpénzügyi szabályozásra, In: Miskolci Jogi Szemle, 2021/ 1. különszám, 226-237. o.,

Nagy Zoltán: A digitalizáció hatása a pénzügyi piac szabályozására, In: Miskolci Jogi Szemle , 2020/1., 24-32., Nagy Zoltán: A kriptopénzek helye és szerepe a pénzügyi rendszerben, In: Miskolci Jogi Szemle , 2019/2., 5-14.

Nagy Zoltán: A pénzügyi rendszer problémái és hatása a jogi szabályozásra, In: Miskolci Jogi Szemle, 2020/ 2. különszám, 85-92.,

Zoltán Nagy: Impact of Digitalization on the Regulation of Financial Markets In: Lex et Scientia 2020/ 1., 32-40.

NAIH 2017-3495-2 V állásfoglalás a blokklánc („blockchain”) technológia adatvédelmi összefüggéseivel kapcsolatban.

Nádas György, Rab Henriett, Sipka Péter, Zaccaria Márton Leó: A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi törvény kommentárja a munkajogi kódexek összehasonlító táblázatával, OPTEN Informatikai Kft., Budapest, 2016

Arthur Nussbaum: Money In the Law., The Foundation Press, Chicago, 1939.

Opinion 9/2021 of the European Data Protection Supervisor on the Proposal for a Regulation on Markets in crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937

Orosz Árpád: Hetedik könyv – Öröklési jog, in: Wellmann György (szerk.): A Ptk. Magyarázata I/VI. Polgári Jog, Bevezető és Záró rendelkezések, az ember mint jogalany, öröklési jog, Negyedik, átdolgozott, bővített kiadás, HVGORAC, 2021

Bharti Pandya, Priya Rao: Viability of compensating employees in cryptocurrency – An exploratory study. In: Transnational Marketing Journal, Vol. 10., No: 2, (August 2022), 277–293, DOI: <https://doi.org/10.33182/tmj.v10i2.2066>

Julian Posada: Deeply Embedded Wages: Navigating Digital Payments in Data Work, in: Big Data & Society, Vol. 11., No. 2., <https://doi.org/10.1177/20539517241242446>

Charles Proctor: Mann on Legal Aspect of Money, 7th edition, Oxford University Press, 2012
Rátkai Ildikó: A munkabérrel kapcsolatos feladatok; levonás a munkabérből, In: Munkaügyi tanácsadó, 2013/10, 8.

Report and Application of the Government to the Parliament of the Principality of Liechtenstein concerning the Creation of a Law on Tokens and TT Service Providers (Tokens and TT Service Provider Act; TVTG) and the Amendment of Other Laws, No. 54/2019, 7 May 2019.

Nakamoto Satoshi: Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System; <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

Niklas Schmidt: Kryptowährungen und Blockchains, Linde, Wien, 2019

Mervan Selcuk, Suleyman Kaya: A Critical Analysis of Cryptocurrencies from an Islamic Jurisprudence Perspective. In: Turkish Journal of Islamic Economics, Vol. 8., No. 1., 2021, 13–152, DOI: 10.26414/A130

Securities and Exchange Commission (SEC): Chairman Jay Clayton’s Statement on Cryptocurrencies and Initial Coin Offerings, December 11, 2017, https://www.sec.gov/news/public-statement/statement-clayton-2017-12-11#_ftnref8

UK Jurisdiction Taskforce: Legal statement on cryptoassets and smart contracts, November 2019

UNIDROIT Digital Assets and Private Law Principle 2(2), 2023

Hubert de Vauplane and Victor Charpiat: The Virtual Currency Regulation Review: France, In: Michael S. Sackheim and Nathan A. Howell (eds.): The Virtual Currency Regulation Review, Edition 4, New York and Chicago, 2021

Vígvári András: Pénzügy(rendszer)tan, Akadémiai Kiadó, 2008

Max Weber: Gazdaság és Társadalom 1. Szociológiai kategóriatan. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1987. 92–96.

B. Jogszabályok

B.1 EU jogforrások és jogalkotási javaslatok

Az Európai Parlament és a Tanács 2004/109/EK irányelve (2004. december 15.) a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátóival kapcsolatos információkra vonatkozó átláthatósági követelmények harmonizációjáról, HL L 390, 2004.12.31., 38. o

Európai Parlament és a Tanács 2009/110/EK irányelve (2009. szeptember 16.) az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 267., 2009.10.10., 7—17. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 648/2012/EU rendelete (2012. július 4.) a tőzsdén kívüli származtatott ügyletekről, a központi szerződő felekről és a kereskedési adattárakról, HL L 201., 2012.7.27., 1-59. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről, HL L 201., 2012.7.27., 107—134. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 2013/36/EU irányelve (2013. június 26.) a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, HL L 176., 2013.6.27., 338-436. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 575/2013/EU rendelete (2013. június 26.) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről, HL L 176., 2013.6.27., 1-337. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/57/EU irányelve (2014. április 16.) a piaci visszaélések büntetőjogi szankcióiról (piaci visszaélésekről szóló irányelv) HL L 173., 2014.6.12., 179—189. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/65/EU irányelve (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról, HL L 173., 2014.6.12., 349—496. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 596/2014/EU rendelete (2014. április 16.) a piaci visszaélésekről (piaci visszaélésekről szóló rendelet), valamint a 2003/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2003/124/EK, a 2003/125/EK és a 2004/72/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 173., 2014.6.12., 1—61. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 600/2014/EU rendelete (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól és a 648/2012/EU rendelet módosításáról, HL L 173., 2014.6.12., 84—148. o.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/847 Rendelete (2015. május 20.) a pénztátalásokat kísérő adatokról és a 1781/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről, HL L 141, 2015.6.5., 1. o

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 141, 2015.6.5., 73. o

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2366 irányelve (2015. november 25.) a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és a 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről HL L 337., 2015.12.23., 35—127. o.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 Rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet), (HL L 119, 2016.5.4., 1. o)

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1129 rendelete (2017. június 14.) az értékpapírokra vonatkozó nyilvános ajánlattételkor vagy értékpapíroknak a szabályozott piacra történő bevezetésekor közzéteendő tájékoztatóról és a 2003/71/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről HL L 168., 2017.6.30., 12—82. o.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról, HL L 156, 2018. 6. 19.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/858 rendelete (2022. május 30.) a megosztott főkönyvi technológián alapuló piaci infrastruktúrák kísérleti rendszeréről, valamint a 600/2014/EU és a 909/2014/EU rendelet, továbbá a 2014/65/EU irányelv módosításáról OJ L 151, 02/06/2022., 1—33.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2041 irányelve (2022. október 19.) az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbékekről, HL L 275/33, 2022. 10. 25.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1113 rendelete (2023. május 31.) a pénzáttalásokat és egyes kriptoeszköz-átruházásokat kísérő adatokról és az (EU) 2015/849 irányelv módosításáról HL L 150., 09/06/2023., 1—39. o.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete (2023. május 31.) a kriptoeszközök piacairól, valamint az 1093/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet, továbbá a 2013/36/EU és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról HL L 150, 09/06/2023., 40—205. o.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1624 rendelete (2024. május 31.) a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, HL L, 2024/1624, 19.6.2024

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1640 irányelve (2024. május 31.) a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által létrehozandó mechanizmusokról, az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról, és az (EU) 2015/849 irányelv módosításáról és hatályon kívül OJ L, 2024/1640, 19.6.2024,

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az uniós digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiáról, 2020. szeptember 24., COM(2020) 591 final

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az uniós lakossági pénzforgalmi stratégiáról, COM(2020) 592 final

Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a kriptoeszközök piacairól és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról, COM(2020) 593 final

Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a megosztott főkönyvi technológián alapuló piaci infrastruktúrák kísérleti rendszeréről, COM(2020) 594 final

Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a pénzügyi ágazat digitális működési rezilienciájáról és az 1060/2009/EK rendelet, a 648/2012/EU rendelet, a 600/2014/EU rendelet, valamint a 909/2014/EU rendelet módosításáról, COM(2020) 595 final

Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2006/43/EK irányelv, a 2009/65/EK irányelv, a 2009/138/EK irányelv, a 2011/61/EU irányelv, a 2013/36/EU irányelv, a 2014/65/EU irányelv, az (EU) 2015/2366 irányelv és az (EU) 2016/2341 irányelv módosításáról, COM(2020) 596 final

Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, 2021.7.20., COM(2021) 420 final

Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által létrehozandó mechanizmusokról és az (EU) 2015/849 irányelv hatályon kívül helyezéséről, 2021.7.20., COM(2021) 423 final

Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a pénzátutalásokat és egyes kriptoeszköz-átutalásokat kísérő adatokról, 2021.7.20., COM(2021) 422 final

B.2. Magyar jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye

2000. évi LIV. törvény a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1949. évi 32. ülészakán elfogadott 95. számú Egyezmény kihirdetéséről

2012. évi I. törvény a Munka törvénykönyvéről

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról

2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

2024. évi VII. törvény a kriptoeszközök piacáról

B.3. Osztrák jogszabály

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie, StF: JGS Nr. 946/1811

B.4. Német jogszabályok

Bürgerliches Gesetzbuch, In der Fassung der Bekanntmachung vom 02.01.2002 (BGBl. I S. 42, ber. S. 2909, 2003 S. 738) zuletzt geändert durch Gesetz vom 23.10.2024 (BGBl. I S. 323) m.W.v. 01.01.2025

Gesetz über elektronische Wertpapiere (eWpG) vom 3. Juni 2021 (BGBl. I S. 1423), das durch Artikel 16 des Gesetzes vom 11. Dezember 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 354) geändert worden ist, Stand: Geändert durch Art. 16 G v. 11.12.2023 I Nr. 354

Kreditwesengesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 9. September 1998 (BGBl. I S. 2776), das zuletzt durch Artikel 90 des Gesetzes vom 10. August 2021 (BGBl. I S. 3436) geändert worden ist, § 1 (1a) 6., 8. és § 1 (11) 10.,

Kryptomärkteaufsichtsgesetz vom 27. Dezember 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 438, S. 2), das durch Artikel 2 des Gesetzes vom 27. Dezember 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 438) geändert worden ist"

B.5. Svájci jogszabályok

Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907

Bundesgesetz vom 30. März 1911 betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht)

Bundesgesetz zur Anpassung des Bundesrechts an Entwicklungen der Technik verteilter elektronischer Register vom 25. September 2020,

Verordnung zur Anpassung des Bundesrechts an Entwicklungen der Technik verteilter elektronischer Register vom 18. Juni 2021

B.6. Liechtensteini jogszabályok

Sachenrecht (SR) vom 31. Dezember 1922, Liechtensteinisches Landesgesetzblatt Jahrgang 1923 Nr. 4., 1. Februar 1923

Gesetz vom 3. Oktober 2019 über Token und VT-Dienstleister (Token- und VT-Dienstleister-Gesetz; TVTG) Liechtensteinisches Landesgesetzblatt Jahrgang 201 Nr. 301., 2. Dezember 2019,

Gesetz vom 5. Dezember 2024 zur Durchführung der Verordnung (EU) 2023/1114 über Märkte für Kryptowerte (EWR-MiCA-Durchführungsgesetz; EWR-MiCA-DG), Liechtensteinisches Landesgesetzblatt Jahrgang 2025 Nr. 112., 29. Januar 2025

B.7. Máltai jogszabályok

Virtual Financial Assets Act (VFA Act), Act XXX of 2018

Innovative Technology Arrangements and Services Act (ITAS Act), Act XXX of 2018

Malta Digital Innovation Authority Act (MDIA Act), Act XXX of 2018
Markets in Crypto-Assets Act, 2024, Act XXXVI of 2024

B.8. Egyesült Arab Emírátságok jogszabályai

Payment Token Services Regulation of 2024
Federal Decree by Law No. (33) of 2021 Regulating Labor Relations

B.9. USA jogszabályok

Securities Act of 1933
Securities Exchange Act of 1934
Investment Company Act of 1940
Investment Advisers Act of 1940
Executive Order on Ensuring Responsible Development of Digital Assets (J. Biden), 09 March 2022

B.10. Indiai jogszabályok

The Payment of Wages Act, 1936
The Code on Wages, 2019 (India)
The Equal Remuneration Act, 1976 (India)
The Minimum Wages Act, 1948 (India)

B.11. Francia jogszabály

Code monétaire et financier

B.12. Ausztrál jogszabály

Competition and Consumer Act (2010) - An Act relating to competition, fair trading and consumer protection, and for other purposes

B. 13. Spanyol jogszabály

Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores

B. 14. Japán jogszabály

Civil Code, Act No. 89 of April 27, 1896

C. Bírósági jogesetek

Securities & Exchange Commission (SEC) keresete a Ripple Labs Inc. ellen
<https://www.sec.gov/litigation/complaints/2020/comp-pr2020-338.pdf>

Securities & Exchange Commission v. W.J. Howey Co., 328 U.S. 293 (1946)

Securities & Exchange Commission v. Ripple Labs, Inc. 20-cv-10832, Dkt. No. 974

Securities and Exchange Commission v. Trendon T. Shavers and Bitcoin Savings and Trust,
Case No. 4:13-CV-416

United States v. Ulbricht. 2014. 31 F. Supp. 3d 540 (S.D.N.Y. 2014)

C-264/14. Skatteverket v David Hedqvist, ECLI:EU:C:2015:718

C-19/23.Dán Királyság vs Európai Unió Tanácsa – folyamatban lévő ügy

Dubai Court of First Instance, Case DCFI No. 6947/2023

Dubai Court of First Instance, Case DCFI No. 1739/2024 of 17 Jul 2024,
https://www.lexismiddleeast.com/case/Dubai/DCFI_2024_1739_2024/

Tokyo District Court, Plaintiff Z1 v. Mt. Gox Co. Ltd., Case No. 2014 (Wa) 33320, Judgment,
5 August 2015

AA v. Persons Unknown (2019) EWHC 3556

D. Egyebek

CoinMarketCap adatbázis: www.coinmarketcap.com

Security Token Market adatbázis: stomarket.com

Halász Zsolt publikációi a tézisek témájában

Angol nyelven

- 1) The Development of Crypto Legislation in Europe, In: Hungarian Yearbook of International Law and European Law 12:1 pp. 439-456., (2024)
- 2) Regulating the Unregulateable, In: Hungarian Yearbook of International Law and European Law 10:1 pp. 217-230., (2022)
- 3) ChLegal Risks and Challenges Related to Virtual Currencies (Chapter 8), In: Iustina, Alina Boitan; Kamilla, Marchewka-Bartkowiak (szerk.): Fostering Innovation and Competitiveness With FinTech, RegTech, and SupTech, Hershey (PA), Amerikai Egyesült Államok, IGI Global (2021) pp. 142-160.
- 4) Legal challenges related to virtual currencies especially in the field of, In: Csaba, Zágon; Szabó, Andrea (szerk.): Közös kihívások – egykor és most, Budapest, Magyarország: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat (2020)
- 5) Virtual Currencies – Legal Challenges, In: Glavanits, Judit; Horváthy, Balázs; Knapp, László (szerk.) EU Business Law and Digital Revolution: Selected Studies from New Fields of Technology, Győr, Magyarország: Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar (2019)

Magyar nyelven

- 6) A MICA rendelet hatása az uniós kriptoszabályozásra - különös tekintettel a fogyasztók védelmére, In: Glavanits, Judit; Szabó, Tamás (szerk.) Kiszolgáltatott csoportok a digitális világban : A digitalizáció jogalkotói és jogalkalmazói kihívásai, Győr, Magyarország: Universitas-Győr Nonprofit Kft. (2024) 140 p. pp. 55-68.
- 7) Kripto eszközök az egyes európai államok szabályozásában, ADÓ-KÓDEX 2022/9 pp. 21-24. , 4 p. (2022)
- 8) A kripto eszközök szabályozásának alapkérdései, ADÓ-KÓDEX 2022/9 pp. 3-20. , 18 p. (2022)
- 9) Kihívások a pénzügyi fogyasztóvédelem szabályozásában: Kripto eszközök és ügyfélvédelem, IUSTUM AEQUUM SALUTARE 18 : 1 pp. 75-83. , (2022)
- 10) Variációk egy témára: kísérletek a virtuális eszközök szabályozására, In: Czene-Polgár, Viktória; Csaba, Zágon; Szabó, Andrea; Zsámbokiné Ficskovszky, Ágnes (szerk.): Tradíció, tudomány, minőség : 30 éves a Vám-és Pénzügyőri Tanszék, Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat (2021) pp. 206-217.

- 11) Virtuális pénzek és a jog érvényesülése, In: Tahyné, Kovács Ágnes (szerk.): Vox generationum futurarum: Ünnepi kötet Bándi Gyula 65. születésnapja alkalmából, Budapest, Pázmány Press (2021) pp. 201-209.
- 12) A virtuális pénzeszközökkel összefüggő jogi kérdések az adójog területén, IUSTUM AEQUUM SALUTARE 16:4 pp. 35-44., (2020)
- 13) Állam, pénz, szuverenitás, In: Raffai, Katalin; Szabó, Sarolta (szerk.) Honeste benefacere pro scientia : Ünnepi kötet Burián László 65. születésnapja alkalmából, Budapest, Pázmány Press (2019)
- 14) Állami pénzkibocsátás vs virtuális fizetőeszközök, In: Halász, Zsolt (szerk.) (szerk.) Magistra et Fautrix: Halustyik Anna emlékére, Budapest, Pázmány Press (2019)